Business
OMBUDSMAN
Council

КВАРТАЛЬНИЙ ЗВІТ

01 квітня– 30 червня 2021

ТЕМА ЗВІТУ:

НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ З РЕЄСТРАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ

РБО ФІНАНСУЄТЬСЯ

через мультидонорський рахунок Європейського банку реконструкції та розвитку, відкритий у 2014 році для створення сприятливих умов ведення бізнесу українських підприємців.

Донорами є:

- Європейський Союз
- Нідерланди
- Данія
- Норвегія
- Фінляндія
- Польща
- Франція
- Швеція
- Німеччина
- Швейцарія
- Італія
- Велика Британія
- Японія
- США

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА.....4

ОГЛЯД II КВАРТАЛУ 2021 РОКУ.....6

1. ТЕНДЕНЦІЇ СКАРГ 8

1.1. Обсяг та характер отриманих скарг 8
1.2. Часові межі проведення попереднього розгляду скарг 13
1.3. Кількість проведених розслідувань та причини залишення скарг без руху 13
1.4. Часові межі проведення розслідувань 14
1.5. Державні органи, на які скаржилися найчастіше..... 15
1.6. Географія отриманих скарг 17
1.7. Портрет скаржників 18
1.8. Тема звіту: невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних..... 20
1.9. Відгуки..... 30

2. ОГЛЯД РОЗСЛІДУВАНЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЕРЖАВНИМ ОРГАНАМ 32

2.1. Інформація по закритих справах та наданих рекомендаціях..... 32
2.2. Виявлені та вирішені системні проблеми..... 38
2.3. Огляд важливих розслідувань 40

3. СПІВПРАЦЯ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ 55

3.1. Співпраця з державними органами 55
3.2. Онлайн-заходи з партнерами..... 56
3.3. Зв’язки з громадськістю..... 59

Скорочення «РБО», «Рада» використовуються по тексту звіту для позначення Ради бізнес-омбудсмена.

ВСТУПНЕ СЛОВО
БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА

бізнес-омбудсмен
Марчін Свєнчіцький

ДОРОГІ ДРУЗІ, КОЛЕГИ ТА ПАРТНЕРИ,

У другому кварталі 2021 року Рада бізнес-омбудсмена отримала 531 скаргу на неправомірні дії держслужбовців, що на 106 більше, ніж у першому кварталі 2021 року, та на 146 більше, ніж у другому кварталі 2020 року. Це найбільша кількість звернень з першого кварталу 2018 року, коли ми мали справу з налагодженням роботи СМКОР.

Ключова причина зростання скарг у другому кварталі 2021 року – невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних. Ми отримали 115 таких скарг від бізнесу, що на 58 більше проти першого кварталу 2021 року та на 93 більше проти другого кварталу 2020 року. Саме тому ми присвятили окремий розділ звіту аналізу проблеми та нагадали про рекомендації РБО щодо її вирішення, надані у системних звітах «Адміністрування податків, які сплачує бізнес» (2020) та «Як бізнесу домогтися виконання судового рішення в Україні» (2021).

У порівнянні з попереднім кварталом, підприємці також більше скаржилися на блокування податкових накладних, включення до переліків ризикових платників податків та безпідставно відкриті справи з податкових питань. Крім податкових проблем, бізнес повідомляв про порушення правоохоронців: кількість скарг щодо Національної поліції (32), органів Прокуратури (16) та Служби безпеки України залишилася практично незмінною проти першого кварталу 2021 року. Вполовину зменшилася кількість скарг на митників (з 26 до 13), але втричі зросла стосовно Міністерства юстиції України (з 4 до 12).

У звітному кварталі ми провели 321 розслідування та закрили 287 справ, 120 з яких – з успішним

результатом для бізнесу, 122 – без успіху і ще 45 – з рекомендацією державному органу. З понад півтисячі отриманих звернень бізнесу ми були змушені відхилити чверть (26%), оскільки вони не відповідали вимогам Регламенту РБО.

Більшість скаржників РБО, вже традиційно – це малий та середній (75%) український (87%) бізнес. Відповідно до 104 відповідей із форм зворотнього зв'язку, 98% заявників залишилися задоволеними співпрацею з РБО.

Серед системних рекомендацій, виданих з початку роботи РБО, у звітному кварталі були виконані наступні:

- ВРУ прийняла зміни до Земельного кодексу, що мають на меті врегулювати територіальні спори між органами місцевого самоврядування;
- Антимонопольний комітет та Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг посилили співпрацю у межах Меморандуму задля покращення роботи природних монополістів зі скаргами споживачів послуг, відповідно до рекомендацій РБО.

Протягом звітного кварталу Рада брала участь в робочих зустрічах щодо системних змін – організованих під егідою відповідних парламентських комітетів – для сприяння оперативному розгляду законопроєктів щодо адміністративної процедури і реформи конкуренційного законодавства. РБО видала близько 60 системних рекомендацій у вищезгаданих сферах.

Ми продовжили проводити онлайн-заходи, на яких ми ділимося практичним досвідом РБО з бізнес-спільнотою. У другому кварталі Рада організувала 8 вебінарів щодо митних та трудових питань, взаємодії з правоохоронцями та органами містобудівельного контролю разом з Міністерством економіки, Американською торговельною палатою в Україні, Українським союзом промисловців та підприємців, Національною асоціацією адвокатів України та іншими партнерами. Побачив світ перший випуск бюлетеня РБО – з новинами РБО за травень 2021 року, який ми плануємо випускати щомісяця. Підписатися на розсилку можна на нашому сайті.

Зроблено новий крок стосовно законопроєкту про Установу бізнес-омбудсмена в Україні. Оновлена версія документу, в якій було враховано зауваження деяких депутатів та юристів, отримала підтримку Комітету Верховної Ради з питань економічного розвитку та очікує розгляду на пленарному засіданні. Посли ЄС та 13 країн-донорів РБО підписали спільний лист на підтримку законопроєкту до Голови Верховної Ради Дмитра Разумкова.

На початку липня в офісі РБО пройшла колективна вакцинація від COVID-19, під час якої 70% співробітників отримали щонайменше першу дозу.

З обережним оптимізмом ми йдемо шляхом посткризового відновлення, допомагаючи бізнесу захищати законні права від порушень держслужбовців.

ОГЛЯД II КВАРТАЛУ 2021 РОКУ

+25%
скарг проти
I кв. 2021 р.

+38%
скарг проти
II кв. 2020 р.

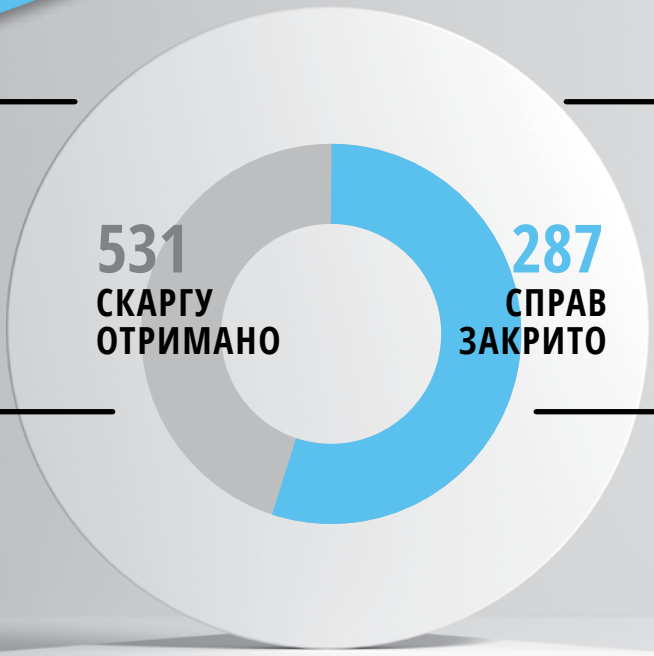

-11%
скарг проти
I кв. 2021 р.

-3%
скарг проти
II кв. 2020 р.

ПРЯМИЙ ФІНАНСОВИЙ ЕФЕКТ:

94 МЛН. ГРН.

88% ІНДИВІДУАЛЬНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ, НАДАНИХ РБО ДЕРЖАВНИМ ОРГАНАМ, ВЖЕ ВИКОНАНО

98% ЗАЯВНИКІВ, ЯКІ НАДАЛИ ВІДГУКИ, БУЛИ ЗАДОВОЛЕНІ СПІВПРАЦЕЮ З РБО

ТОП-5 ПРЕДМЕТІВ ЗВЕРНЕНЬ

- 65% Податкові питання
- 11% Дії правоохоронних органів
- 5% Дії державних регуляторів
- 4% Дії місцевих органів влади
- 2% Митні питання

ТОП-5 НАЙАКТИВНІШИХ РЕГІОНІВ

- 36% Київ
- 9% Дніпропетровська область
- 9% Харківська область
- 6% Одеська область
- 6% Запорізька область

ТОП-5 ІНДУСТРІЙ

- 26% Оптова торгівля
- 14% Сільське господарство та гірничодобувна промисловість
- 10% Виробництво
- 9% Приватні підприємці
- 9% Нерухомість та будівництво

РОЗМІР БІЗНЕСУ

- Малий/середній 75%
- Великий 25%

ПОХОДЖЕННЯ КАПІТАЛУ

- Український бізнес 87%
- Бізнес з іноземними інвестиціями 13%

1. ТЕНДЕНЦІЇ СКАРГ

1.1. ОБСЯГ ТА ХАРАКТЕР ОТРИМАНИХ СКАРГ

(п.5.3.1 (а) Регламенту)

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ СКАРГ, ЩО ОТРИМАЛА РБО З ТРАВНЯ 2015 РОКУ:

9221

У II кв. 2021 року ми спостерігали зростання кількості скарг бізнесу щодо неправомірних дій державних органів. Рада отримала **531** звернення, що на **25%** більше проти I кв. 2021 року та на **38%** більше проти II кв. 2020 року. Це найбільший показник з I кв. 2018 року.

Загальна кількість скарг бізнесу щодо неправомірних дій державних органів перевалила у звітному кварталі за півтисячі – останнього разу ми спостерігали такий стрибок у кількості звернень наприкінці 2017 – початку 2018 року разом із запуском системи автоматизованого моніторингу податкових накладних (СМКОР).

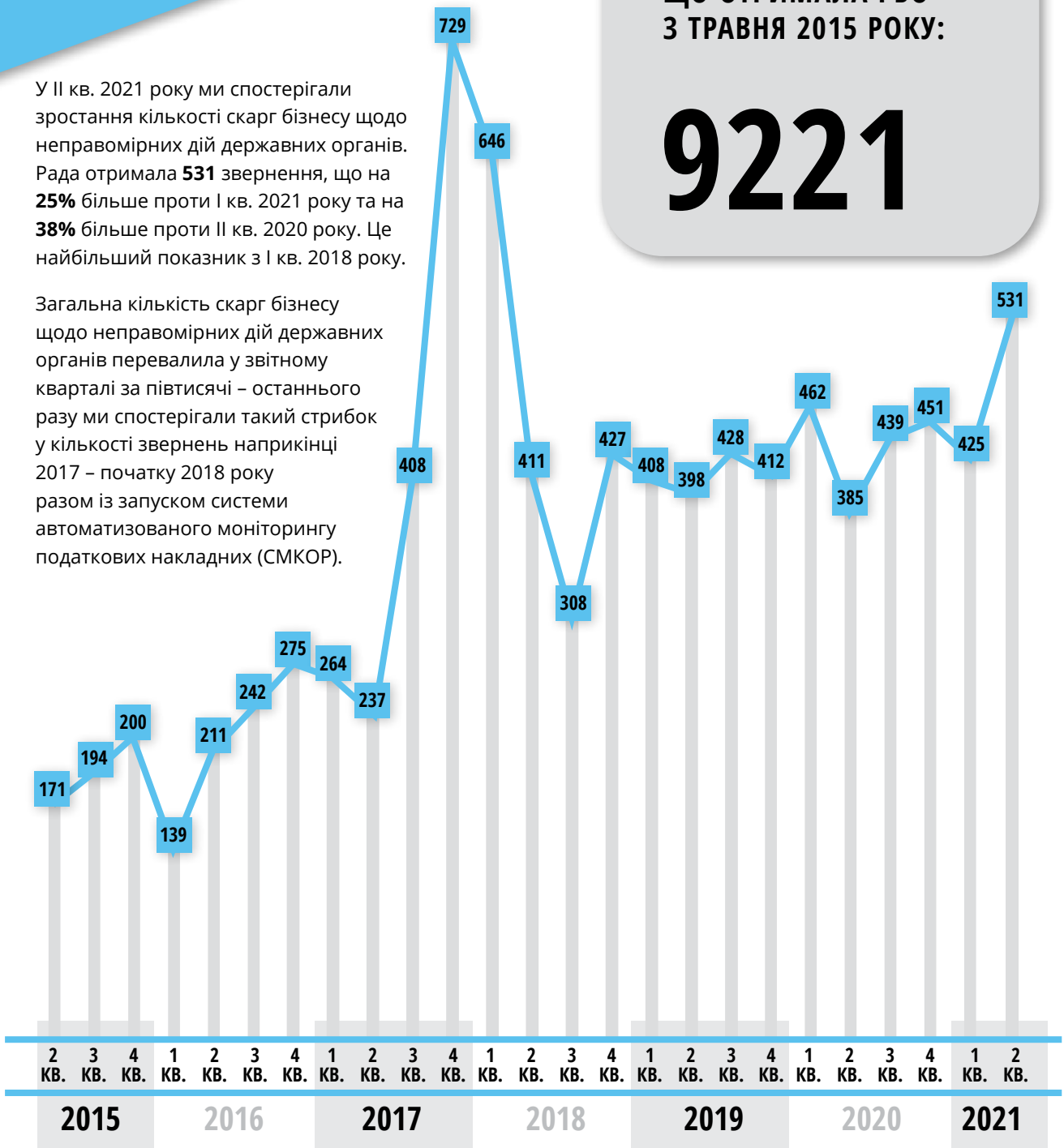

ТОП-10 ПРЕДМЕТІВ СКАРГ

	Кількість скарг отриманих у		
	II КВ. 2021 р.	**I КВ. 2021 р.**	**II КВ. 2020 р.**
ПОДАТКОВІ ПИТАННЯ	**347**	**249**	**261**
Невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних	115	57	22
Зупинення реєстрації податкових накладних	71	45	52
Податкові перевірки	46	48	55
Включення в списки ризикових платників податків	41	26	65
Кримінальні справи з податкових питань	20	16	7
Електронне адміністрування ПДВ	4	7	17
Затримка з поверненням ПДВ	3	4	1
Анулювання/відновлення/відмова у реєстрації платників ПДВ	1	1	2
Інші податкові питання	46	45	40
ДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	**32**	**35**	**30**
Процесуальні зловживання	16	24	16
Бездіяльність	14	8	11
Кримінальні провадження проти бізнесу	0	1	0
Інші дії	2	2	3
ДІЇ ДЕРЖАВНИХ РЕГУЛЯТОРІВ	**26**	**38**	**18**
Державна архітектурно-будівельна інспекція (ДАБІ)	2	6	4
Антимонопольний комітет (АМКУ)	2	2	4
Держгеокадастр	1	5	0
Національний банк України (НБУ)	1	0	0
Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП)	1	0	0
Державні регулятори – інші дії	19	25	10
ДІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ	**21**	**10**	**8**
Правила та дозволи	6	1	0
Виділення земельних ділянок	4	1	2
Дії місцевих органів влади – інші дії	11	8	6

	Кількість скарг отриманих у		
	II КВ. 2021 р.	**I КВ. 2021 р.**	**II КВ. 2020 р.**
ДІЇ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ	**16**	**17**	**11**
Процесуальні зловживання	10	11	5
Бездіяльність	4	4	2
Звинувачення у корупції	1	0	1
Кримінальні провадження проти бізнесу	0	1	3
Інші дії	1	1	
МИТНІ ПИТАННЯ	**13**	**26**	**13**
Митне оформлення (затримка/відмова)	6	6	4
Оцінка митної вартості	2	7	7
Митні адміністративні провадження	1	0	0
Інші дії	4	12	2
ДІЇ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ	**12**	**4**	**8**
Департамент державної виконавчої служби	8	3	2
Департамент державної реєстрації та нотаріату	4	1	6
ЗАКОНОПРОЄКТИ ТА ЗМІНИ ДО НИХ	**9**	**5**	**5**
Недоліки нормативно-правової бази – державні регулятори	4	0	2
Недоліки нормативно-правової бази – податкові питання	3	0	1
Недоліки нормативно-правової бази – інші дії	2	5	2
ДІЇ ДЕРЖАВНИХ КОМПАНІЙ	**9**	**13**	**7**
Дії державних компаній – зловживання владою	2	3	3
Державні компанії/комерційні спори	1	1	4
Інші дії	6	9	0
ДІЇ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	**9**	**8**	**7**
Процесуальні зловживання	7	6	5
Бездіяльність	1	2	0
Звинувачення у корупції	0	0	1
Інші дії	1	0	1

ПОДАТКОВІ ПИТАННЯ

Причиною зростання загальної кількості скарг бізнесу до РБО, в першу чергу, були податкові питання. Частка податкових проблем, описаних у зверненнях, становила майже дві третини (**65%**) всіх скарг – це на **39%** більше проти І кв. 2021 року та на **33%** більше проти ІІ кв. 2020 року.

Всередині податкової групи найбільша кількість скарг стосувалася невиконання судових рішень щодо реєстрації податкових накладних – **115** за квартал, що є рекордом для РБО за весь час роботи. Саме тому ми обрали це питання у якості спеціальної теми звіту, яку ми розкриємо на сторінках 20-29.

Блокування податкових накладних – друга найбільш розповсюджена проблема бізнесу у звітному кварталі. По ній ми також спостерігаємо зростання кількості звернень у порівнянні з І кв. 2021 року (**+58%**, з **45** до **71**) та ІІ кв. 2020 року (**+37%**, з **52** до **71**). Підприємці також скаржилися більше на включення в списки ризикових платників у порівнянні з І кв. 2021 року (**+58%**).

Кількість скарг щодо необґрунтованих кримінальних проваджень зросла у порівнянні з минулим кварталом (з **16** до **20**) та виросла втричі проти ІІ кв. 2020 року (з **7** до **20**).

Водночас, у порівнянні з І кв. 2021 року, дещо скоротилася кількість звернень щодо податкових перевірок (з **48** до **46**), електронного адміністрування ПДВ (з **7** до **4**) та відшкодування ПДВ (з **4** до **3**).

ДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Кількість скарг підприємців на порушення Національної поліції скоротилася порівняно з І кв. 2021 року (**-9%**, з **35** до **32**), але збільшилася порівняно з ІІ кв. 2020 року (**+7%**, з **30** до **32**). На процесуальні зловживання скаржилися менше, тоді як на бездіяльність – навпаки, більше.

Практично незмінною проти І кв. 2021 року залишилася кількість звернень щодо органів Прокуратури (**-6%**, з **17** до **16**), тоді як у ІІ кв. 2020 року збільшилася на **45%** (з **11** до **16**). Найчастіше бізнес скаржився на процесуальні порушення прокурорів. Кількість скарг бізнесу щодо Служби безпеки України зросла, як проти І кв. 2021 року (**+13%**, з **8** до **9**), так і проти ІІ кв. 2020 року (**+29%**, з **7** до **9**). Зокрема, підприємці менше повідомляли про процесуальні порушення під час слідчих дій СБУ.

ДІЇ ДЕРЖАВНИХ РЕГУЛЯТОРІВ

Загальна кількість скарг щодо дій державних регуляторів збільшилася (**+44%**, з **18** до **26**) у порівнянні з II кв. 2020 року. Водночас, кількість скарг на зловживання державних регуляторів значно зменшилася проти I кв. 2021 року (**+32%**, з **38** до **26**). Зокрема, кількість скарг щодо дій ДАБІ, реформування якої триває вже понад рік, зменшилася втричі. Щодо дій Держгеокадастру, ми отримали лише одну скаргу, тоді як у попередньому кварталі – **5** звернень з цього предмету.

ДІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Кількість скарг щодо дій місцевих органів влади значно збільшилася: подвоїлася проти I кв. 2021 року (з **10** до **21**) та майже потроїлася проти II кв. 2020 року. Зокрема, випадки зловживань стосувалися видачі дозволів та виділення земельних ділянок, що є сферою відповідальності органів місцевого самоврядування.

МИТНІ ПИТАННЯ

Підприємці подали **13** скарг щодо неправомірних дій митниці, що дорівнює кількості скарг, отриманих у II кв. 2020 року, проте це вдвічі більше, ніж у I кв. 2021 року. Ці скарги, серед іншого, стосувалися затримок у митному оформленні/оцінці митної вартості.

ДІЇ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ

Кількість скарг на дії Міністерства юстиції зросла втричі проти I кв. 2021 року (з **4** до **12**) та у півтора рази збільшилася у порівнянні з II кв. 2020 року (з **8** до **12**). Підприємці скаржилися щодо дій Виконавчої та Реєстраційної служб.

ІНШІ ПИТАННЯ

У порівнянні з I кв. 2021 року, кількість скарг щодо необхідності внесення змін в законодавство зросла на **80%** (з **5** до **9**), однак кількість скарг щодо дій підконтрольних державі компаній, навпаки, знизилася на **31%** (з **13** до **9**).

1.2. ЧАСОВІ МЕЖІ ПОПЕРЕДНЬОГО РОЗГЛЯДУ СКАРГ

(п.5.3.1 (b) Регламенту)

У другому кварталі попередній розгляд скарг в середньому тривав

7 РОБОЧИХ ДНІВ.

Це означає, що ми чудово вклалися у норматив нашого Регламенту — 10 робочих днів.

1.3. КІЛЬКІСТЬ ПРОВЕДЕНИХ РОЗГЛЯДІВ ТА ПРИЧИНИ ЗАЛИШЕННЯ СКАРГ БЕЗ РУХУ

(п.5.3.1 (c) Регламенту)

У II кв. 2021 року РБО провела **312** розслідувань, що на **35%** більше проти попереднього кварталу та складає **59%** від загальної кількості отриманих скарг. Решта звернень лишилася на стадії попереднього розгляду (**16%**) або була відхилена (**26%**) станом на 30 червня 2021 року.

312 РОЗСЛІДУВАННЯ

139 ЧАСТКА ВІДХИЛЕНИХ СКАРГ

СКАРГИ, ЩО ПЕРЕБУВАЛИ НА СТАДІЇ ПОПЕРЕДНЬОГО РОЗГЛЯДУ

Частка розпочатих розслідувань:

II КВ. 2021	I КВ. 2021	II КВ. 2020
312	231	245

Частка відхилених скарг:

II КВ. 2021	I КВ. 2021	II КВ. 2020
26%	29%	23%

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВІДХИЛЕННЯ СКАРГ У II КВАРТАЛІ 2020 РОКУ	II КВ. 2021 р.	I КВ. 2021 р.	II КВ. 2020 р.
Скарги, розгляд яких не належить до компетенції бізнес-омбудсмена	**91**	**74**	**59**
Скарги, що є предметом будь-якого судового провадження або арбітражного розгляду, або щодо яких було винесено судове, арбітражне або будь-яке подібне рішення	**14**	**26**	**17**
На думку бізнес-омбудсмена скаржник не виявив достатній рівень співпраці	**10**	**14**	**13**
На думку бізнес-омбудсмена скарга безпідставна або інші органи або установи вже розглядають таку справу	**6**	**8**	**6**
Скарга, яка подається повторно після прийняття рішення бізнес-омбудсменом про залишення її без руху	**4**	**10**	**4**
Скарги у зв'язку із законністю та/або дійсністю будь-яких рішень, постанов та ухвал судів	**4**	**7**	**3**
Розгляд бізнес-омбудсменом схожої справи триває або іншим чином провадиться	**2**	**3**	**0**
Скарги в межах господарських відносин між суб'єктами господарювання приватної форми власності	**2**	**0**	**1**
Якщо скаржник попросив відкликати скаргу, бізнес-омбудсмен має припинити розслідування, якщо він/вона вирішить не розглядати скаргу з власної ініціативи відповідно до п. 6.1.2 Регламенту	**1**	**6**	**1**

Переважна причина (**65%**) відхилення скарг – вони були поза межами компетенції бізнес-омбудсмена. Активні судові провадження (**10%**) та недостатній рівень співпраці з боку скаржника (**7%**) також були розповсюдженими причинами відхилення скарг у другому кварталі 2021 року.

1.4. ЧАСОВІ МЕЖІ ПРОВЕДЕННЯ РОЗСЛІДУВАНЬ

(п. 5.3.1 (d) Регламенту)

У звітному періоді РБО закрила **287** справ. Середня тривалість цих розслідувань склала **79** днів, що на **11** днів менше нормативу, передбаченого нашим Регламентом.

СЕРЕДНІЙ ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЦИХ СПРАВ:

II КВ. 2021
79 ДНІВ

I КВ. 2021
84 ДНІ

II КВ. 2020
75 ДНІВ

ВІДСОТОК ЗАКРИТИХ СПРАВ ПО ДНЯХ:

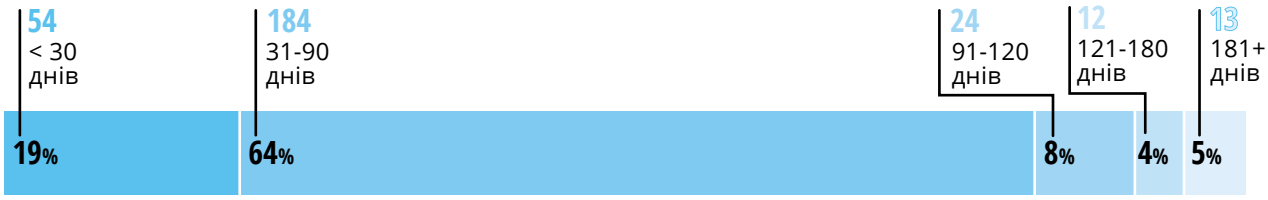

Більшість кейсів – **238**, що становить **83%** від усіх закритих розслідувань у II кварталі 2021 року, ми розслідували протягом **90** днів, як і передбачено нашим Регламентом.

1.5. ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ, НА ЯКІ СКАРЖИЛИСЯ НАЙЧАСТІШЕ

ТОП-11 СКАРГ НА:

	Кількість отриманих скарг у		
	II КВ. 2021 р.	**I КВ. 2021 р.**	**II КВ. 2020 р.**
Державна податкова служба	**328**	**234**	**255**
Державна митна служба	**13**	**25**	**13**
Державна фіскальна служба (Податкова міліція)	**20**	**15**	**7**
Національна поліція	**32**	**36**	**30**
Органи місцевого самоврядування	**21**	**10**	**8**
Офіс Генерального прокурора	**16**	**17**	**11**
Міністерство юстиції	**13**	**4**	**8**
Парламент, Кабінет Міністрів та Президент України	**10**	**7**	**6**
Державні компанії	**10**	**12**	**7**
Міністерство економіки	**10**	**9**	**0**
Служба безпеки України	**9**	**8**	**7**

ІНШІ ОРГАНИ, НА ЯКІ НАДІЙШЛИ СКАРГИ:

	Кількість отриманих скарг у		
	II КВ. 2021	**I КВ. 2021**	**II КВ. 2020**
Господарські та інші суди	**5**	**1**	**1**
Національне бюро розслідувань	**4**	**1**	**3**
Міністерство інфраструктури	**3**	**0**	**2**
Міністерство розвитку громад та територій	**3**	**7**	**2**
Міністерство фінансів	**3**	**2**	**1**
Міністерство соціальної політки	**3**	**5**	**4**
Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)	**3**	**8**	**5**
Антимонопольний комітет України (АМКУ)	**2**	**1**	**0**
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів	**2**	**2**	**4**
Міністерство охорони здоров'я	**2**	**0**	**1**
Комунальні підприємства	**1**	**1**	**1**
Державні фонди	**1**		**2**
Міністерство освіти і науки	**1**	**2**	**2**
Міністерство енергетики та вугільної промисловості	**1**	**2**	**1**
Національний банк України	**1**	**0**	**0**
Міністерство оборони	**1**	**0**	**0**
Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг	**1**	**1**	**0**
Інші	**12**	**9**	**1**

У другому кварталі 2021 року підприємці подали до РБО **328** скарг щодо дій або бездіяльності Державної податкової служби. Кількість скарг щодо податкових питань бізнесу зменшилася на **40%** порівняно з попереднім кварталом та на **29%** порівняно з аналогічним періодом минулого року. В квітні-червні 2021 року, компанії подали **20** звернень щодо зловживань Податкової поліції, що на **33%** та на **186%** більше відповідно.

Рада отримала **32** скарги щодо неправомірних дій Національної поліції: **11%** проти I кв. 2021 року та **+7%** проти II кв. 2020 року.

Водночас, у звітному кварталі ми спостерігали збільшення кількості скарг щодо дій органів місцевого самоврядування. Кількість скарг бізнесу з цього приводу склала **+110%** у порівнянні з I кв. 2021 року та **+163%** у порівнянні з II кв. 2020 року.

Обсяг звернень стосовно дій Міністерства юстиції збільшився порівняно з попереднім кварталом (**+225%**) та відповідним періодом у 2020 році (**+63%**).

Що стосується інших державних органів у рейтингу, як порівняти з I кв. 2021 року, підприємці скаржилися більше щодо зловживань Парламенту, Кабінету Міністрів та Президента України (**+43%**), Міністерства економіки (**+11%**) та Служби безпеки України (**+13%**). Оскільки у звітному періоді кількість скарг щодо СБУ зросла, вона потрапила до ТОП-11 державних органів, на які скаржилися.

Ми отримали менше скарг щодо неправомірних дій Державної митної служби (**-48%**), державних компаній (**-17%**) та Офісу Генерального прокурора (**-6%**).

1.6. ГЕОГРАФІЯ ОТРИМАНИХ СКАРГ

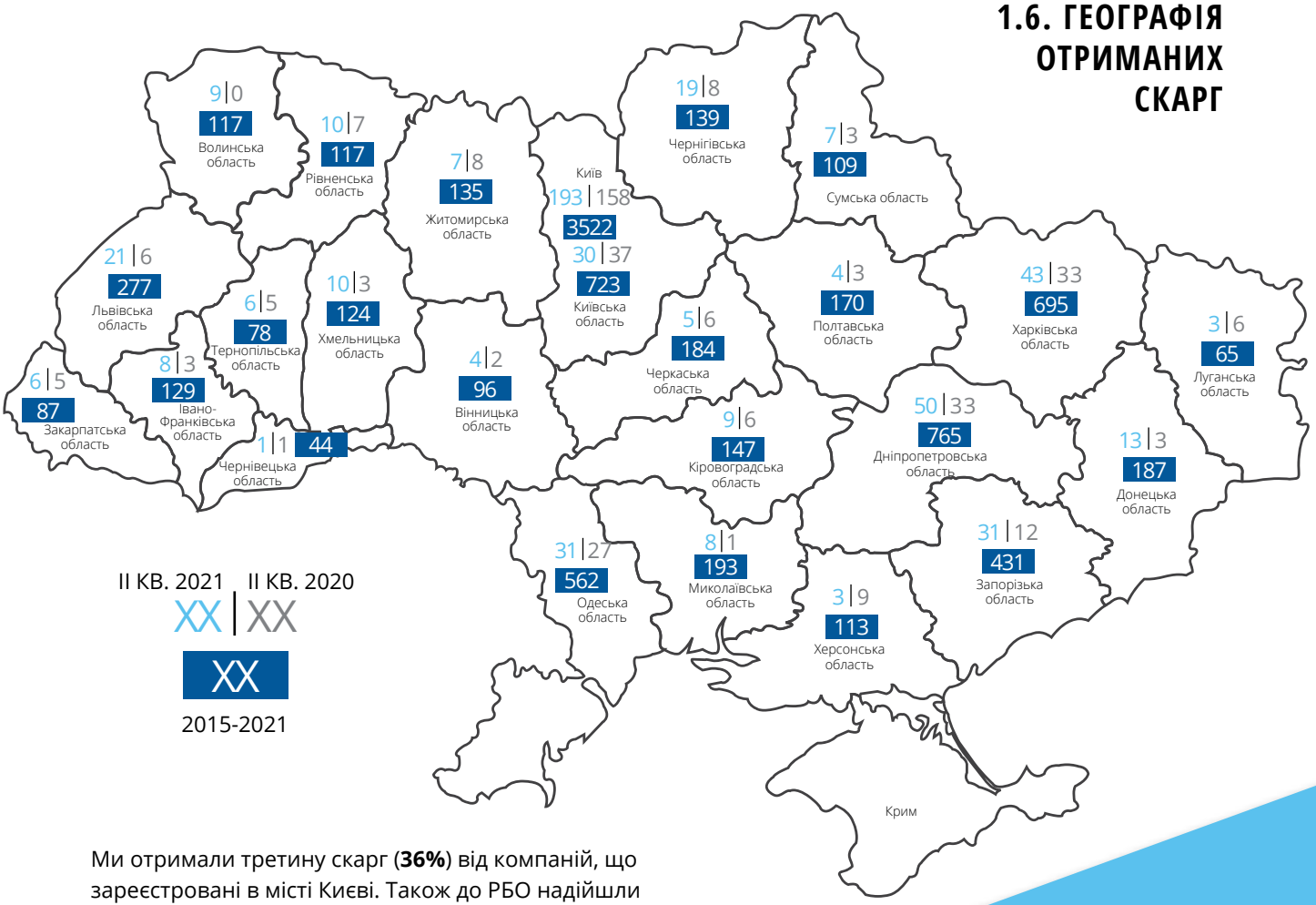

Ми отримали третину скарг (**36%**) від компаній, що зареєстровані в місті Києві. Також до РБО надійшли скарги з Дніпропетровської та Харківської областей – **9%** звернень з кожної, а також з Одеської та Запорізької – **6%** звернень з кожної. Кількість скарг щодо неправомірних дій держорганів з ТОП-регіонів зросла порівняно з I кв. 2021 року та II кв. 2020 року відповідно.

ТОП-5 РЕГІОНІВ

1.7. ПОРТРЕТ СКАРЖНИКІВ

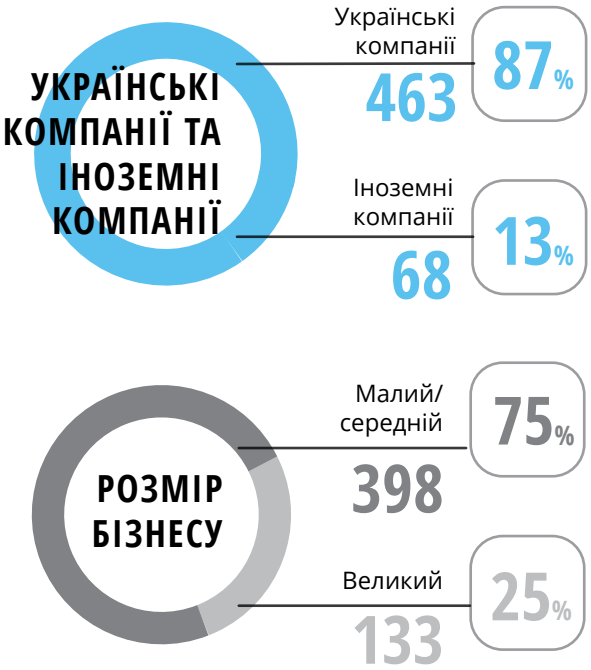

РБО однаково ставиться до всіх скаржників, що звертаються по допомогу до установи. Незважаючи на розповсюджену думку, що РБО допомагає великим іноземним компаніям, переважна більшість скаржників до установи – українські підприємства. У звітному кварталі частка українського бізнесу серед заявників Ради склала 87%.

Три з чотирьох звернень до РБО подають саме представники малого та середнього бізнесу (МСБ). Порівняно з І кв. 2021 року РБО отримала на 21% більше скарг від МСБ та на 26% більше звернень від великих компаній.

ТОП-5 ІНДУСТРІЙ, ЩО СКАРЖИЛИСЯ ДО РБО

	II КВ. 2021 р.	I КВ. 2021 р.	II КВ. 2020 р.
Всі види оптової торгівлі та дистрибуція	134	104	88
Сільське господарство та гірничодобувна промисловість	73	50	47
Виробництво	53	44	55
Приватні підприємці	47	56	40
Нерухомість та будівництво	44	44	41
Всі інші	180	127	114

У порівнянні з І кв. 2021 року ми зафіксували збільшення кількості скарг від кожної з представників ТОП-5 індустрій, окрім приватних підприємців. Традиційно найбільше звернень надійшло від оптовиків – 26%, за ними у переліку розмістилися представники агробізнесу – 14% та виробники – 10%. Четверте місце в рейтингу посіли представники мікробізнесу – приватні підприємці (9%), які міцно закріпилися у ТОП-5 протягом багатьох кварталів. Частка скарг від представників нерухомості та будівництва склала 9%.

ІНШІ ГАЛУЗІ ПРОМИСЛОВОСТІ:

Фізична особа	27
Роздрібна торгівля	23
Автотранспорт	19
Послуги з ремонту та технічного обслуговування	10
Інформація та телекомунікації	8
Виробництво, передача та розподілення електроенергії	7
Постачання електроенергії, газу, гарячої води, пари та кондиціонування	6
Діяльність громадських організацій	6
Лісове господарство та лісозаготівля	6
Діяльність з управління будинками	5
Переробна промисловість	4
Тваринництво	4
Наукові дослідження та розробка	4
Послуги з прибирання	4
Здоров'я, фармацевтика та біотехнології	4
Надання фінансових послуг	3
Електромонтажні роботи	3
Прокат, оренда та лізинг	3
Освіта	2

Діяльність холдингових компаній	2
Технічні випробування та дослідження	2
Діяльність у сфері інформаційних технологій	2
Рекламна діяльність	2
Послуги доставки	2
Наземний та трубопровідний транспорт	2
Консалтинг	2
Вантажні перевезення та зберігання вантажів	2
Обслуговування будівель та територій	2
Видавничі та поліграфічні послуги	1
Діяльність телефонних центрів	1
Ресторанний бізнес	1
Діяльність у галузі культури та спорту, відпочинку та розваг	1
Повітряні перевезення	1
Банки	1
Діяльність у галузі права	1
Послуги з розміщення	1
Програмне забезпечення та Інтернет	1
Страхування	1
Поліграфічна діяльність	1
Інше	3

1.8. ТЕМА ЗВІТУ: НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ З РЕЄСТРАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ

Невиконання судових рішень державними органами не є новою проблемою в Україні. Про її актуальність свідчить і те, що цьому явищу було присвячено окремі розділи системних звітів Ради *«Як бізнесу домогтися виконання судового рішення в Україні»*, оприлюдненого у лютому 2021 року та *«Адміністрування податків, які сплачує бізнес»*, оприлюдненого у серпні 2020 року.

Та другий квартал поточного року підняв вказану проблему (у аспекті одного з видів судових рішень – щодо реєстрації податкових накладних, що раніше була зупинена) на кількісно новий рівень. Відтак, було вирішено присвятити цьому питанню спеціальний розділ квартального звіту.

ЧОМУ ЦЯ ПРОБЛЕМА ПРИКУЛА ДО СЕБЕ УВАГУ

Динаміка, з якою зростає гострота цієї проблеми, добре помітна на графіку.

Мал. 1. Кількість скарг до РБО щодо невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних, 2018-2021 (до II кв. 2021 включно)

Жоден інший вид скарг не демонстрував такої динаміки у поточному кварталі, тоді як загальна кількість скарг, одержаних Радою, зросла у порівнянні з минулим кварталом хоч і істотно, однак не настільки драматично – на чверть.

у 2 РАЗИ більше скарг на невиконання судових рішень цього виду, аніж в минулому кварталі

у 5 РАЗІВ більше, ніж було отримано у другому кварталі минулого року

Кількість скарг цього виду не тільки досягла історичного максимуму – вони зайняли чільне місце у структурі звернень, що надходили до Ради цього кварталу, склавши **35%** від скарг податкової тематики (не враховуючи скарги на податкову міліцію, які Рада у даному аналізі відносить до іншої збірної категорії – «дії правоохоронних органів») та **22%** від усіх видів скарг.

Мал. 2. Частка скарг щодо невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних у загальній кількості скарг до РБО з податкових питань, II кв. 2021

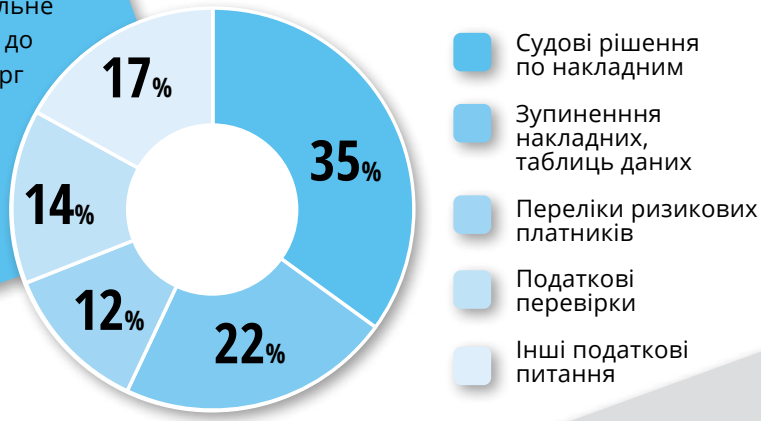

Проблема невиконання саме цього виду рішень вже була предметом пильного аналізу Ради ще у часи, коли не набула такої гостроти. Вона висвітлена у системному звіті «Адміністрування податків, які сплачує бізнес», оприлюдненому у серпні 2020 року. Та нові масштаби цієї проблеми, що викликають усе сильніше занепокоєння в бізнесу в Україні, змушують знов поглянути на неї в деталях.

ЯК ЗАРОДИЛАСЬ ПРОБЛЕМА

Для розуміння витоків проблеми необхідно зробити невеличкий історичний екскурс та нагадати, що з літа 2017-го року в Україні працює система автоматизованого моніторингу податкових накладних, відома як **СМКОР**.

Безпрецедентна особливість системи полягає у тому, що вона не лише здійснює моніторинг, але й здатна превентивно «блокувати» податкові накладні, які постачальники товарів або послуг складають на своїх покупців. Таке блокування відбувається у разі виявлення певних ризикових ознак. Заблокована накладна не дає покупцеві право включити суму ПДВ, яку той сплатив в складі ціни придбаних товарів чи послуг, до податкового кредиту. Розблокувати накладну постачальник може подавши пояснення та документи, які стосуються суті здійсненої операції, на розгляд відповідної комісії при податковому органі.

ТЕОРІЯ

Систему створили з метою подолання поширених в країні схем шахрайства з ПДВ, за допомогою яких недобросовісні платники ухилялись від сплати цього податку, а подекуди й безпідставно відшкодовували податок з бюджету. При її запровадженні передбачалось, що система принесе певні «дивіденди» добросовісному бізнесу. Так, шахраям житиметься складніше, а от добропорядним платникам держава швидше відшкодовуватиме ПДВ, і податкові органи рідше «прискіпуватимуться» до них в рамках податкових перевірок. У Податковий кодекс України («ПКУ») навіть внесли норму, яка нібито гарантувала кожному покупцю, що у разі успішного проходження податковою накладною, виписаною його постачальником, моніторингу СМКОР, сформований по ній податковий кредит з ПДВ податкові органи вже не зможуть оспорити.

РЕАЛЬНІСТЬ

- Покупці дійсно зітхнули з полегшенням через спрощення відшкодування ПДВ, однак помітили, що принцип «безспірності» податкового кредиту на практиці не працює – оскаржити його в рамках перевірок можуть усе одно.
- Постачальники ж почали скаржитись до Ради на те, що СМКОР блокує велику кількість накладних по реальним операціям, а відповідні комісії при податкових органах відмовляються розблокувати їх попри наявність документів. Іншим поширеним предметом скарг стало те, що згадані комісії необґрунтовано включають платників до переліків ризикових, тим самим провокуючи масове блокування їхніх податкових накладних. Почав бізнес жалітися і на те, що комісії відмовляються приймати так звані «таблиці даних» – спеціальні документи, що надають постачальникам «імунітет» від блокування накладних, які складаються ними на постачання тих видів товарів або послуг, що їх бізнес виробляє та/або постачає на систематичній основі.
- З боку деяких представників бізнесового та експертного середовища почали лунати застереження, що значна кількість рішень комісій – незаконна. Багато платників почали оскаржувати ці рішення до судів.

ЗВІДКИ СТІЛЬКИ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Адміністративні суди України ніколи не скаржились на брак роботи. Однак, починаючи з 2018-го року їх накрило справжнє «цунамі» з позовів, в яких платники податків вимагали зобов’язати податкові органи зареєструвати заблоковані накладні. Дуже швидко стало очевидно, що в Україні утворився новий поширений вид податкових спорів. А ще трохи згодом стало зрозуміло у чий бік схиляються шальки терезів Феміди.

Виходячи з офіційної судової статистики, у 2019 році з **2143** справ цієї категорії, які суди першої інстанції розглянули із прийняттям рішення, у **1978** справах позови були задоволені (тобто, платники податків виграли **92,3%** справ). Ця частка залишилась ідентичною й у 2020 році (позивачі виграли **3107** з **3365** розглянутих по суті справ, що становить ті самі **92,3%**)[1].

У судах апеляційної інстанції ситуація істотно не змінювався: у 2019 році – з **458** переглянутих рішень скасовано лише 58 (**12,7%**); у 2020 році – з **1611** переглянутих скасовано **171** (**10,6%**). Не створила несподіванок і касаційна інстанція: з **1336** розглянутих у 2019 році касаційних скарг лише у **15** справах (**1,1%**) рішення були скасовані; у 2020 році – на **2320** розглянутих скарг скасовано **28** рішень (**1,2%**)[2].

Таким чином, абсолютна більшість справ, в яких оскаржувались рішення комісій при податкових органів щодо відмови у реєстрації заблокованих накладних вигравалась платниками податків. По таким справам суди виносили рішення, що зобов'язували Державну податкову службу України («ДПС») зареєструвати податкові накладні.

З початку 2021 року ДПС почала публікувати статистичні відомості[3] щодо супроводження нею справ щодо зупинення реєстрації податкових накладних, на підставі яких стали зрозумілими масштаби проблеми та її динаміка:

ПОКАЗНИК	**31.12 2020**	**01.02 2021**	**05.03 2021**	**06.04 2021**	**01.05 2021**	**01.06 2021**
справ знаходиться на супроводженні, з яких:	12 500	13 095	14 254	11 644	12 316	12 651
перебувають на розгляді судів 1-ої інстанції	4 588	4 716	4 539	4 729	4 901	4 609
переглядаються в апеляційному порядку	2 949	3 342	3 752	3 627	3 553	3 284
судові рішення набрали законної сили *(прим. РБО. Тобто, судові рішення перебувають на стадії виконання)*	4 857	4 834	5 773	3 021	3 662	4 740

Виходячи з наведених даних – протягом всього першого півріччя на супроводженні ДПС постійно перебували від **3** до **5,8** тис. справ щодо реєстрації податкових накладних, рішення в яких вже набрали законної сили (а отже – в яких у ДПС виник обов'язок зареєструвати податкові накладні). Ще від **7,5** до **8,5 тис.** справ перебували на розгляді у судах.

[1] З наведеною статистикою адміністративних судів першої та апеляційної інстанції можна ознайомитись у першоджерелі – у формах статистичної звітності, які розміщені на офіційному вебпорталі «Судова влада» у розділі «Інше» – «Судова статистика» – «Звітність» (посилання: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/). Див. ф. № 1-а (розд. 1, рядок 79, колонки 17-18) та ф. № 2-а (розд. 2, рядок 79, колонки 1 та 4) за 2019 та 2020 роки.

[2] З наведеною статистикою адміністративного суду касаційної інстанції, можна ознайомитись у першоджерелі – у формах статистичної звітності, які розміщені на офіційному вебсайті Верховного Суду у розділі «Діяльність»– «Судова практика і статистика» – «Судова статистика» – «Звіти про здійснення правосуддя Верховним Судом» - «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду» (посилання: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/sud_statistika/). Див. ф. № 3-ВС (розд. 4, рядок 102, колонки 5, 10, 11) за 2019 та 2020 роки.

[3] З наведеними статистичними відомостями ДПС можна ознайомитись у першоджерелі – на офіційному вебсайті ДПС – у розділі: «Діяльність» – «Показники роботи» – «Врегулювання податкових спорів» – «Інформація щодо оскарження рішень» (посилання: https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/vregulyuvannya-podatkovih/informatsiya-schodo-oskarjen-rishen/)

НЕВЖЕ ЇХ ДІЙСНО ТАК СКЛАДНО ВИКОНАТИ

З першого погляду феномен скарг щодо невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних виглядає складно пояснюваним. Адже судові рішення саме цього виду, на відміну від деяких інших – виконати нескладно.

Реєстрація податкової накладної, нехай навіть і на підставі судового рішення, є в Україні процесом практично автоматизованим. Роль у цьому процесі людини можна звести, говорячи спрощено, до двох кроків: «переконатися у наявності судового рішення, яке дійсно зобов'язує нас це зробити» й «натиснути потрібну кнопку».

Мабуть, саме з цих міркувань відповідний підзаконний нормативно-правовий акт встановлює досить суворий строк, в який податкова накладна повинна бути зареєстрованою: у день набрання законної сили судовим рішенням (за умови його надходження до ДПС). Тобто, фактично – у день його надходження.

Та реальна практика продемонструвала, що судові рішення цього типу, хоча зрештою й виконуються, однак зовсім не так швидко, як передбачено законом.

Так, за 2018 - 2021 роки (по кінець другого кварталу включно) Рада отримала загалом **447** скарг щодо невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних, з яких переважна більшість (**95%**) були взяті в роботу.

Зі взятих Радою в роботу справ **310** (**73%**) вже остаточно закриті, інші **115** – перебувають на тій або іншій стадії розгляду (від попередньої оцінки до моніторингу виконання наданих Радою рекомендацій)

Мал. 3. Кількість скарг до РБО щодо невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних, 2018-2021 (до II кв. 2021 року включно)

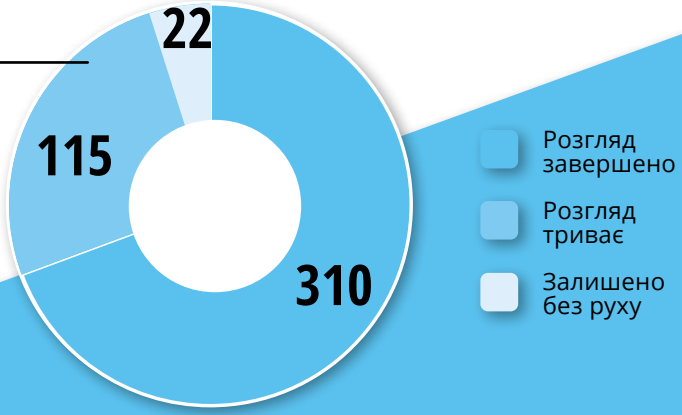

92%

мали успішний результат для скаржників, тобто судові рішення були виконані, а податкові накладні – зареєстровані.

Будь-яких об'єктивних причин для затримок виконання судових рішень Раді зазвичай не вдавалося встановити. У тих випадках, коли об'єктивні причини усе ж існували, вони, як правило, зводились до такого:

1. Наявність описок у резолютивній частині судового рішення (зокрема, у номері чи даті податкової накладної або у даті якою її слід зареєструвати).

2. Триваючі спроби податкових органів повторно (із запізненням) подати апеляційні скарги на судові рішення, які вже набрали законної сили.

3. Неналежний відповідач (наприклад, ситуації, коли суд зобов'язав зареєструвати податкову накладну податковий орган регіонального рівня замість органу центрального рівня).

4. Відсутність у резолютивній частині судового рішення прямої вказівки на обов'язок податкового органу зареєструвати податкову накладну (йдеться про «половинчасті» судові рішення, які лише скасовують оскаржуване рішення комісії, яка відмовилась зареєструвати накладну, однак не вирішують долю самої накладної).

5. Недостатній реєстраційний ліміт у СЕА ПДВ (тут йдеться як про випадки, коли система помилково не реєструвала податкові накладні за рахунок спеціальної суми «Перевищення», так і про випадки, коли реєстраційний ліміт дійсно був використаний платником шляхом подання на реєстрацію нових податкових накладних у проміжку часу між зупиненням реєстрації податкової накладної та поданням податкової декларації за відповідний звітний період).

Переважна більшість вказаних вище причин підлягали усуненню та усувались у процесі взаємодії Ради зі скаржниками та податковими органами.

Мал. 4. Статуси закритих справ щодо невиконання судових рішень з реєстрації податкових накладних, 2018-2021 *(до II кв. 2021 року включно)*

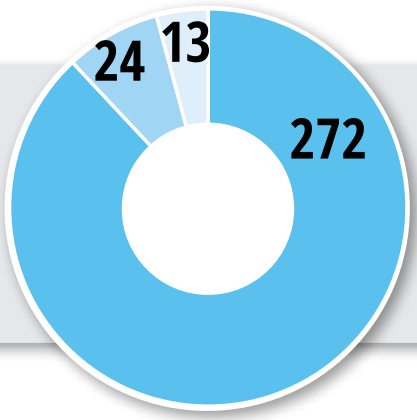

По 272 справам, по яким було досягнуто успішного результату за участі Ради, сукупний фінансовий ефект (сума ПДВ у податкових накладних, зареєстрованих на підставі судових рішень) становив понад

146,4 МЛН. ГРН.

Слід мати на увазі, що Рада бере участь у вирішенні лише незначної частки від загальної кількості подібних справ. Так, за даними інформаційного агентства «Єдина служба правової допомоги», яке одержало відповідні відомості у ДПС України, станом на кінець I кварталу 2020 року, тобто більше року тому, більше **15 тисяч** податкових накладних та розрахунків коригувань були зареєстровані на виконання судових рішень, із сумою податку понад **1,36 млрд.** грн.

Це – інформація виключно про вже зареєстровані на той час податкові накладні, без урахування тих, що вже очікували на реєстрацію.

Отже, бізнесу, як правило, вдається зареєструвати податкові накладні, які блокуються СМКОР, якщо не у позасудовому порядку, то на підставі судових рішень.

Та чи можна вважати такий стан справ справді успіхом для бізнесу – питання спірне.

ЧИ ЗАДОВОЛЕНИЙ БІЗНЕС ВИГРАНИМИ СПРАВАМИ

Важливо розуміти, що період, протягом якого платник податків домагається виконання судового рішення (якому передує зазвичай ще більш тривалий період розгляду справи у суді та на досудовій стадії) – це втрачений час. І збитки від його втрати несе не держава.

На вказаний період відтерміновується момент, коли покупець зможе отримати податковий кредит з ПДВ та «вхідний» реєстраційний ліміт у системі електронного адміністрування цього податку. Таким чином, особою, яка несе шкоду внаслідок такого прострочення, є покупець, якщо інше не випливає з умов його договору із постачальником.

На сьогодні поширена практика включення до господарських договорів застережень, виходячи з яких покупець має право не здійснювати постачальнику оплату за придбані товари або послуги принаймні в частині включеної до їх ціни суми ПДВ до тих пір, поки постачальник не зареєструє податкову накладну. За наявності такого застереження збитки перекладаються на постачальника.

Приблизне уявлення про величину збитків, які платник податків зазнає у результаті подібних випадків, може дати кейс, описаний нижче.

КЕЙС. РЕЄСТРАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ НАКЛАДНОЇ З ЗАПІЗНЕННЯМ НА 2,5 РОКИ

У жовтні 2017 року невелика компанія, яка здійснює діяльність у сфері архітектури та будівництва, уклала договір підряду, на підставі якого зобов'язалась виконати роботи по підключенню станції біологічної очистки до електромережі на об'єкті будівництва у Житомирській області.

6 листопада 2017 року замовник сплатив передоплату за виконання робіт в сумі близько **142,4 тис.** грн. Сума ПДВ, закладеного у ціну робіт, становила **23 731,30** грн. Забігаючи трохи наперед – роботи були повністю виконані до 20 грудня 2017 року.

29 листопада 2017 року будівельна компанія подала на реєстрацію податкову накладну на вказану вище суму. Однак остання була заблокована СМКОР через те, що система виявила невідповідність обсягів постачання обсягам придбання робіт (послуг) із відповідним кодом державного класифікатора, а компанія не подала завчасно таблицю даних платника податку із поясненням своєї господарської діяльності.

Компанія одразу ж подала пояснення та копії документів по цій господарській операції на розгляд відповідної комісії (на той час діяла лише одна комісія на рівні Державної фіскальної служби України). Однак рішенням цієї комісії від 19 грудня 2017 року у реєстрації податкової накладної було відмовлено. Будівельна компанія була змушена звертатись до суду.

Лише 2 жовтня 2018 року окружний адміністративний суд нарешті виніс рішення у справі, яким задовольнив позов компанії, скасував відповідне рішення комісії та зобов'язав податковий орган зареєструвати податкову накладну.

Та податковий орган не змирився із таким результатом і подав апеляційну скаргу. При її поданні, однак, не було сплачено судовий збір. Апеляційний суд встановив податковому органу строк для усунення цього недоліку. 9 січня 2019 року, так і не дочекавшись сплати податковим органом судового збору, суд повернув апеляційну скаргу без розгляду. З цього дня судове рішення набрало законної сили.

Та 4 березня 2020 року (більш як через рік) адвокат компанії звернулась зі скаргою до Ради, повідомивши, що судове рішення досі не виконано, а податкова накладна – не зареєстрована.

За період з 6 березня 2020 року по 3 червня 2020 року Рада п'ять разів зверталась до податкового органу із вимогою невідкладно виконати судове рішення.

4 червня 2020 року ДПС України повідомила Раді, що судове рішення виконано, і скаржник підтвердив це, проінформувавши, що податкова накладна нарешті зареєстрована.

У підсумку, податкова накладна, яка повинна була бути зареєстрованою 29 листопада 2017 року, була зареєстрована лише 4 червня 2020 року, із запізненням на 2 роки, 6 місяців та 6 днів.

Встановити реальний обсяг збитків, які платник податків (покупець або постачальник) зазнав через таку затримку,

може лише суд, спираючись на висновок економічної експертизи та/або інші належні й допустимі докази. В Україні жодна особа не позбавлена права звернутись до суду із таким позовом, хоч вони й не є надто поширеними з багатьох причин (включаючи значну тривалість розгляду справ у загальних судах, а також складність доказування факту завдання шкоди й її розміру).

Та про приблизний рівень збитків, які могла зазнати особа, може судити кожен, на претендуючи на абсолютну істину, послуговуючись такими економічними показниками як, наприклад, індекс споживчих цін (індекс інфляції), який розраховується в Україні органами статистики, або ставка дисконтування, за яку можна прийняти, наприклад, облікову ставку, встановлену Національним Банком України (НБУ).

Виходячи з індексу споживчих цін в Україні у період існування заборгованості, інфляційні втрати через несвоєчасне одержання суми **23 731,30** грн., на яку була складена податкова накладна, склали **4 142,56** грн. Іншими словами, гроші встигли знецінитись за цей час приблизно на **17,46%** через зростання споживчих цін.

Якщо ж спробувати, як це прийнято у фінансовому та управлінському обліку, порахувати реальну зміну вартості грошей із плином часу (адже оборотні кошти, які перебувають у розпорядженні бізнесу – не лежать на місці, а працюють), то за основу більш доцільно взяти облікову ставку, встановлену у відповідних періодах НБУ. Здійснивши приблизний розрахунок на базі цієї ставки, можна дійти висновку, що **23 731,30** грн., отримані 04.06.2020 року, дорівнюють близько **14 289,52** грн. у грошах 29.11.2017 року, тобто – коштують на **39,79%** менше.

ТО ЩО Ж РОБИТИ

«Просто виконувати судові рішення» — занадто проста відповідь, щоб Рада обмежилась нею у своїй аналітиці.

У розділі 2.4.3 Системного звіту «Адміністрування податків, які сплачує бізнес», оприлюдненого у серпні 2020 року, Рада надала низку рекомендацій відповідним органам державної влади.

Так, Міністерству фінансів України (**«Мінфін»**) та Кабінету Міністрів України (**«КМУ»**) – кожному з органів в межах їхньої компетенції – було рекомендовано затвердити проєкт змін до відповідних підзаконних нормативних актів , щоб запобігти систематичним затримкам виконання судових рішень, які зобов’язують податкові органи зареєструвати податкові накладні. Зміни мають встановити **строк, протягом якого податкова накладна має бути зареєстрованою на виконання судового рішення**. Такий строк має бути реалістичним, і не повинен

перевищувати **15 днів** з дати набрання судовим рішенням законної сили. Після набрання чинності вказаними змінами всі випадки порушення вказаного строку мають тягнути за собою проведення у ДПС **службових перевірок та притягнення винних осіб до відповідальності**.

Окрім того, Рада рекомендувала вищевказаним органам розробити та внести до Верховної Ради України законопроєкт про внесення змін до ПКУ, який встановить **право платника податків отримати з бюджету пеню** на рівні 120% облікової ставки НБУ за весь строк, протягом якого такий платник податків був протиправно позбавлений права на податковий кредит з ПДВ та на збільшення своєї суми реєстраційного ліміту у СЕА ПДВ, внаслідок протиправної відмови у реєстрації зупинених податкових накладних.

ДПС було рекомендовано **проаналізувати практику Верховного Суду** по вищевказаній категорії справ й підготувати власне її узагальнення, в якому було б висвітлено, з яких підстав рішення відповідних про відмову у реєстрації податкових накладних найчастіше визнаються судами протиправними та скасовуються.

Цьому органу також було рекомендовано **розробити й оприлюднити план заходів** з усунення поширених причин, з яких комісіями регіонального рівня виносяться незаконні рішення, які скасовуються судами. Такий план може включати:

- заходи, спрямовані на покращення якості роботи комісій регіонального та центрального рівня (більш ґрунтовне мотивування рішень тощо);
- заходи, спрямовані на покращення якості представлення позиції контролюючих органів у судах по таким справам;
- ініціювання внесення змін до положень законодавства, які є нечіткими, неузгодженими або неоднозначними.

Розділ 3.3. Системного звіту «Як бізнесу домогтися виконання судового рішення в Україні», оприлюдненого у лютому 2021 року», звертає увагу на організацію супроводження, моніторингу і виконання судових рішень у податкових (і митних) органах.

Зокрема, Державній податковій службі рекомендується **змінити внутрішні нормативні акти та вжити відповідних організаційних заходів для визначення відповідального підрозділу**, до функцій якого буде належати: (1) моніторинг судових рішень, які мають бути виконані, (2) моніторинг процесу виконання таких рішень та (3) підготовка періодичних публічних звітів щодо їх виконання, а також щодо проблемних питань, які створюють перешкоди для виконання судових рішень належним чином.

Деякі з наведених вище рекомендацій були прийняті адресатами у роботу. Інші (зокрема, рекомендація щодо запровадження пені) – були сприйняті менш оптимістично через ризики для державного бюджету.

На даний час Рада продовжує комунікацію з відповідними органами з питань імплементації наданих нею рекомендацій.

1.9. ВІДГУКИ

Відгуки є важливою формою спілкування зі скаржниками, оскільки це дає змогу Раді бізнес-омбудсмена зрозуміти настрої своїх заявників, оцінити ефективність наданих послуг та визначити моменти, що потребують покращення.

Після завершення розслідування (з успіхом або без успіху), ми надсилаємо форму зворотного зв'язку кожному скаржнику. Ми просимо компанії оцінити нашу роботу за декількома критеріями:

- Клієнтська підтримка та увага до питання
- Розуміння суті скарги
- Якість результатів роботи

Також вони відзначали, чим були найбільше задоволені в роботі з нами і які моменти потребували покращення.

У звітному кварталі ми отримали

104

ФОРМИ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ

від скаржників.

У **102** з них заявники повідомили, що були задоволені співпрацею з нами.

Таким чином, рівень задоволеності клієнтів склав **98%**

ВИСЛОВЛЮЄМО ВДЯЧНІСТЬ РАДІ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА ЗА КОНСТРУКТИВНУ ТА ОПЕРАТИВНУ РЕАКЦІЮ НА НАШЕ ЗВЕРНЕННЯ. ДОЗВОЛИ НА ВИКОНАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ ВІД ДАБІ БУЛИ ОТРИМАНІ.

СЕРГІЙ ІВАНОВ, ДИРЕКТОР ТОВ «РЕСОЛ 1»

ЗАВДЯКИ ОПЕРАТИВНІЙ ТА ПРОФЕСІЙНІЙ ДОПОМОЗІ РАДИ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА У ВИРІШЕННІ НАШОГО ПИТАННЯ, МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ ЗРОБИЛО ПРАВИЛЬНІ, А ГОЛОВНЕ – ЗАКОННІ ВИСНОВКИ СТОСОВНО СИТУАЦІЇ, ЩО СКЛАЛАСЯ, ТА ВІДМІНИЛО НЕЗАКОННІ РЕЄСТРАЦІЙНІ ДІЇ, В РЕЗУЛЬТАТІ ЯКИХ ВІДБУЛОСЬ РЕЙДЕРСЬКЕ ЗАХОПЛЕННЯ КОМПАНІЇ.

ТЕТЯНА ЯКОВЕНКО, ПРЕДСТАВНИК ТОВ «АЙВІСІДЖЕЙ ДЖЕПЕН»

У ЗВІТНОМУ КВАРТАЛІ МИ ОТРИМАЛИ НАСТУПНІ ВІДГУКИ ВІД СКАРЖНИКІВ:

З ОГЛЯДУ НА ЯКІСТЬ РОБОТИ ТА РЕЗУЛЬТАТИ, КОМАНДА БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА ПРОДЕМОНСТРУВАЛА НЕ ЛИШЕ ВИСОКУ ЕФЕКТИВНІСТЬ, ПРОТЕ Й ПРИКЛАД, ЯК МАЮТЬ ПРАЦЮВАТИ СЛІДЧІ ТА ПРОКУРОРИ В УКРАЇНІ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ФАКТІВ РЕЙДЕРСТВА ТА КОРУПЦІЇ НА МІСЦЯХ. ТОМУ ВІД ІМЕНІ ТА НА ДОРУЧЕННЯ ПОТЕРПІЛИХ ВИСЛОВЛЮЮ ВАМ ТА ВАШІЙ КОМАНДІ ВЕЛИКУ ПОДЯКУ ЗА ВАШУ РОБОТУ ТА ВИСОКІ РЕЗУЛЬТАТИ, ЯКІ ПОВЕРТАЮТЬ ЧЕСНИМ ГРОМАДЯНАМ ТА СУМЛІННИМ ПЛАТНИКАМ ПОДАТКІВ ВІРУ У СПРАВЕДЛИВІСТЬ.

ДМИТРО ЯГУНОВ, АДВОКАТ

ВИСЛОВЛЮЄМО КОМАНДІ РАДИ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА ЩИРУ ПОДЯКУ ТА ГЛИБОКУ ВДЯЧНІСТЬ ЗА СВОЄЧАСНЕ СПРИЯННЯ І ДОПОМОГУ У СПРАВІ ТА ЇЇ ВИРІШЕННІ.

БАЖАЄМО СИЛ, ТВОРЧОГО НАТХНЕННЯ ТА УСПІХУ У ВАШІЙ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКА Є ЖИТТЄВО ВАЖЛИВОЮ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.

АДМІНІСТРАЦІЯ ТА КОЛЕКТИВ ПЗВО «СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ РАУФА АБЛЯЗОВА»

ВЖЕ ПРОТЯГОМ 18 РОКІВ КОМПАНІЯ «ЗЕЕЛАНДІЯ» ПРАЦЮЄ В УКРАЇНІ, СПЛАЧУЮЧИ ПОДАТКИ, СТВОРЮЮЧИ РОБОЧІ МІСЦЯ. ЗВИЧАЙНО, МИ СТИКАЛИСЯ З БАГАТЬМА ВИКЛИКАМИ В ЦІЙ КРАЇНІ – І КОМЕРЦІЙНИМИ, І ІНШИМИ, АЛЕ ЗАВДЯКИ ЗАЛУЧЕННЮ ІНСТИТУТА БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА НАМ ВДАЛОСЯ ЗНАЙТИ СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ВІДСТОЯТИ ЗАКОННІ ПРАВА БІЗНЕСА, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ В УКРАЇНІ, ЯКИЙ СПЛАЧУЄ ПОДАТКИ. І МИ ДУЖЕ РАДІ, ЩО МИ ТАКИМ ЧИНОМ ЗМОГЛИ ВИТРАЧАТИ МЕНШЕ НАШИХ РЕСУРСІВ І ДОБИВАТИСЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ПИТАННЯХ, ЯКІ БУЛИ ВАЖЛИВІ ДЛЯ НАШОГО РОЗВИТКУ В ПОДАЛЬШОМУ.

АНДРІЙ ВАСИЛЕНКО, ДИРЕКТОР ДП «ЗЕЕЛАНДІЯ»

2. ОГЛЯД РОЗСЛІДУВАНЬ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЕРЖАВНИМ ОРГАНАМ

Бізнес-омбудсмен має право розглядати питання підприємців у їх відносинах з державними органами по кожній окремій справі, надавати відповідні рекомендації державним органам у разі порушення прав бізнесу та привертати увагу до нагальних проблем підприємців, які стали системними, пропонуючи можливі шляхи їх рішення.

У цьому розділі ми звітуємо про закриті розслідування та їх результати, рекомендації, надані державним органам, та стан їх виконання, виявлені та вирішені системні проблеми бізнесу.

2.1. ІНФОРМАЦІЯ ПО ЗАКРИТИХ СПРАВАХ

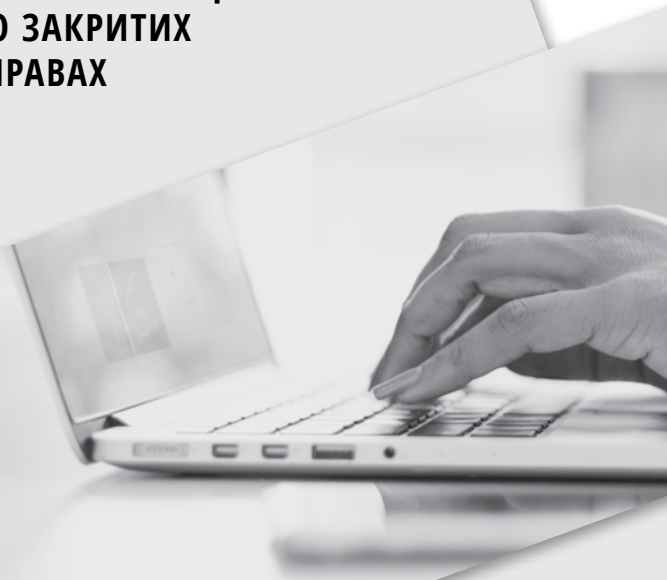

У звітному кварталі ми закрили:

II КВ. 2021	I КВ. 2021	II КВ. 2020
287	321	297

УСЬОГО ЗАКРИТО СПРАВ З ПОЧАТКУ ДІЯЛЬНОСТІ:

6104

ТОП-10 ПРЕДМЕТІВ ЗАКРИТИХ СПРАВ

	II КВ. 2021	I КВ. 2021	II КВ. 2020
Податкові питання	193	233	207
Дії державних регуляторів	22	26	12
Дії Національної поліції	19	17	26
Митні питання	14	15	12
Дії Прокуратури	11	7	1
Дії державних компаній	6	4	2
Дії органів місцевого самоврядування	4	8	15
Дії Міністерства юстиції	4	7	6
Дії Служби безпеки України	4	4	1
Інші питання	8	3	11
ВСЬОГО ЗАКРИТИХ СПРАВ	287	321	297

У звітному кварталі ми завершили розслідування **287** справ. Понад дві третини (**67%**) закритих кейсів стосувалися податкових питань.

Дії державних регуляторів були в центрі уваги **22** справ.

Що стосується правоохоронних органів, загалом ми закрили **34** кейси. **19** справ стосувалися дій Національної поліції, **11** справ – Офісу Генерального прокурора та **4** – Служби безпеки України.

Митні питання склали **5%** всіх закритих розслідувань, тоді як випадки зловживань органів місцевого самоврядування, державних компаній та Міністерства юстиції склали **1%** закритих справ кожна категорія.

ФІНАНСОВИЙ ЕФЕКТ ВІД ДІЯЛЬНОСТІ РБО ДЛЯ БІЗНЕСУ У II КВ. 2021 РОКУ СКЛАВ

94 МЛН. ГРН.

Фінансовий ефект – це сума коштів, яку підприємцям вдалося повернути та заощадити завдяки успішному розв'язанню спорів з державними органами. З дозволу підприємців ми враховуємо тільки суми, що фігурували у справах. Ми не позначаємо грошову вартість збережених інвестицій або, наприклад, фінансову вартість повернення майна. Втім, з травня 2015 року фінансовий ефект від діяльності РБО для бізнесу, що працює в Україні, перевищив 19 млрд. грн.

СУКУПНИЙ ФІНАНСОВИЙ ЕФЕКТ ВІД ДІЯЛЬНОСТІ РБО З 20 ТРАВНЯ 2015 РОКУ ПО 30 ЧЕРВНЯ 2021 РОКУ ПЕРЕВИЩИВ

19 МЛРД ГРН.

У звітному кварталі 49 млн. грн. фінансового ефекту – це результат скасування необґрунтованих висновків податкових перевірок для бізнесу. Нам вдалося повернути 19 млн. грн. завдяки розблокуванню податкових накладних. Закриття безпідставно відкритих кримінальних проваджень склало 11 млн. грн. заощаджень для компаній. Крім цього, 8 млн. грн. фінансового ефекту були пов'язані з відшкодуванням ПДВ та понад 5 млн. грн. стосувалися успішного вирішення питань з електронним адмініструванням ПДВ.

	II КВ. 2021 р.	ЗАГАЛЬНА СУМА, ГРН., 2015-2021 рр.
Податкові перевірки	49,013,501	7,711,601,010
Зупинення реєстрації податкових накладних	19,475,684	392,967,432
Кримінальні провадження проти бізнесу з боку ДФС	11,402,741	42,061,066
Відшкодування ПДВ	8,468,120	6,213,011,375
Електронне адміністрування ПДВ	5,433,398	498,827,647
Податкові питання – інші	474,348	1,001,515,687
ВСЬОГО	94,267,792	18,992,406,612

НЕФІНАНСОВИЙ ВПЛИВ	II КВ. 2021	I КВ. 2021	II КВ. 2020	ВСЬОГО, 2015-2021
Припинення зловживань службовим становищем посадовою особою державного органу, на який скаржаться	49	47	45	819
Закриття кримінальної справи, порушеної проти скаржника: зняття арешту з майна/рахунків	6	18	4	156
Зміна/прийняття законодавства/поліпшення процедури	5	6	3	91
Дозволи, ліцензії, висновки/отримання реєстрації	3	5	4	118
Претензії та штрафні санкції проти скаржника скасовані	1	0	1	26
Звільнення/накладення штрафу на державного службовця	1	0	1	37
Контракт, підписаний/укладений з державним органом	1	1	1	54
Узгодження/прийняття податкової звітності	1	7	3	211
Порушення кримінальної справи щодо державного службовця/третьої сторони	0	1	2	27
Інші питання	33	40	30	619

У II кварталі 2021 року ми припинили 49 випадків порушень (переважно процедурних зловживань) держорганів, допомогли компаніям закрити 6 необґрунтовано відкритих кримінальних проваджень, покращити 5 процедур та отримати 3 ліцензії та дозволи.

НАДАНІ ІНДИВІДУАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

РЕКОМЕНДАЦІЇ, НАДАНІ В II КВАРТАЛІ 2021 РОКУ: 152

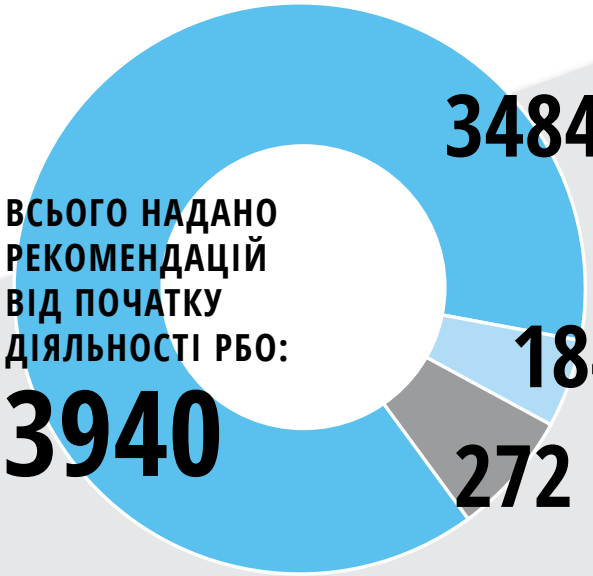

3484 РЕКОМЕНДАЦІЙ ВИКОНАНО

184 РЕКОМЕНДАЦІЇ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ МОНІТОРИНГУ

272 РЕКОМЕНДАЦІЙ НЕ ВИКОНАНО

ВСЬОГО НАДАНО РЕКОМЕНДАЦІЙ ВІД ПОЧАТКУ ДІЯЛЬНОСТІ РБО: 3940

ВІДОМСТВА, ЯКИМ РБО НАДАЛА РЕКОМЕНДАЦІЇ У 2015-2021 РР., ТА ЧАСТКА ВИКОНАНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ

	Надано рекомендацій	Виконано рекомендацій	Кумулятивний рівень виконання рекомендацій з травня 2015 р. до відповідного періоду
Державна фіскальна служба	**2745**	**2510**	**91%**
Національна поліція	**231**	**175**	**76%**
Органи Прокуратури	**159**	**125**	**79%**
Органи місцевого самоврядування	**151**	**108**	**72%**
Міністерство юстиції	**126**	**115**	**91%**
Міністерство економіки	**108**	**94**	**87%**
Служба безпеки України	**60**	**58**	**97%**
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів	**63**	**57**	**90%**
Державні компанії	**41**	**35**	**85%**
Міністерство розвитку громад та територій	**34**	**32**	**94%**
Міністерство соціальної політики	**35**	**30**	**86%**
Парламент, Кабінет Міністрів та Президент України	**33**	**28**	**85%**
Міністерство інфраструктури	**26**	**18**	**69%**
Міністерство фінансів	**25**	**18**	**72%**
Міністерство охорони здоров’я	**16**	**14**	**88%**
Міністерство внутрішніх справ	**14**	**11**	**79%**
Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах	**11**	**10**	**91%**
енергетики та комунальних послуг	**12**	**8**	**67%**
Антимонопольний комітет	**7**	**7**	**100%**
Господарські та інші суди	**6**	**4**	**67%**
НАБУ	**6**	**3**	**50%**
Державні фонди	**3**	**3**	**100%**
Міністерство освіти і науки	**4**	**3**	**75%**
Національне бюро розслідувань	**5**	**2**	**40%**

	Надано рекомендацій	Виконано рекомендацій	Кумулятивний рівень виконання рекомендацій з травня 2015 р. до відповідного періоду
Національний банк України	**1**	**1**	**100%**
Національна рада з питань телебачення і радіомовлення	**2**	**1**	**50%**
Міністерство оборони	**1**		**0%**
Державна регуляторна служба	**1**	**1**	**100%**
Державна прикордонна служба	**1**	**1**	**100%**
Міністерство цифрової трансформації	**1**	**1**	**100%**
Державна служба з надзвичайних ситуацій	**1**	**1**	**100%**
Комунальні служби	**11**	**10**	**91%**
ВСЬОГО	**3940**	**3484**	**88%**

У другому кварталі 2021 року РБО видала **152** нові рекомендації, тоді як державні органи виконали **141** індивідуальну рекомендацію від початку діяльності установи. Таким чином, кумулятивна кількість виконаних індивідуальних рекомендацій державними органами становить **3484**, що складає **88%** станом на кінець II кв. 2021 року. Це відображає готовність державних органів покращувати свої показники та співпрацювати у вирішенні проблемних питань бізнесу.

З **2745** індивідуальних рекомендацій, які традиційно стосувалися блоку Державної податкової служби, Державної митної служби та Державної фіскальної служби, **91%** було виконано.

Серед інших держорганів, яким РБО видала 30+ рекомендацій, наступні державні органи продемонстрували відсоток виконання вищий за середній: Міністерство юстиції (**91%**), Служба безпеки України (**97%**), Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів (**90%**), Міністерство розвитку територій і громад (**94%**).

Показник виконання рекомендацій наступних держорганів був менш успішним: Національна поліція (**76%**), Офіс Генерального прокурора (**79%**), органи місцевого самоврядування (**72%**), державні підприємці (**85%**), Міністерство соціальної політики (**86%**), Парламент, Кабінет Міністрів та Офіс Президента України (**85%**).

Варто зауважити, що у звітному кварталі органи місцевого самоврядування покращили рівень виконання рекомендацій РБО на **3 п.п.** порівняно з I кв. 2021 року, тоді як Міністерство соціальної політики на **1 п.п.**

2.2 ВИЯВЛЕНІ ТА ВИРІШЕНІ СИСТЕМНІ ПРОБЛЕМИ

Протягом звітного кварталу Рада взяла участь у кількох робочих засіданнях, організованих під егідою відповідних парламентських комітетів, спрямованих на оперативний розгляд законопроєктів про адміністративну процедуру та антимонопольну реформу. Після їх прийняття ці документи забезпечать виконання широкого спектру системних рекомендацій Ради в таких сферах, як адміністративне оскарження та антимонопольне право.

Рада бізнес-омбудсмена надає індивідуальні рекомендації державним органам відповідно до опублікованих системних звітів. За 6 років роботи ми підготували **17 СИСТЕМНИХ ЗВІТІВ** щодо окремих проблем бізнесу та надали понад 400 рекомендацій державним органам.

Зокрема, у II кварталі 2021 року ми підтверджуємо, що були виконані наші наступні рекомендації:

СИСТЕМНИЙ ЗВІТ **Січень 2016**

«ПРИРОДНІ МОНОПОЛІСТИ VS. КОНКУРЕНТНИЙ БІЗНЕС: ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ СПІВПРАЦІ»

Проблема/завдання

Недостатній рівень аналітичної роботи державних регуляторів з аналізу якості надання послуг природними монополістами.

Рекомендація РБО

НКРЕКП, Антимонопольному комітету, ліцензіатам: покращити роботу зі скаргами споживачів послуг.

Дії, виконані державними органами

29 вересня 2016 року АМКУ та НКРЕКП уклали Меморандум про посилення співпраці на ринках електричної енергії, природного газу та у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення.

Зокрема, АМКУ та НКРЕКП, погодили, серед іншого, (i) здійснювати взаємний обмін інформацією щодо проблемних питань на ринках електричної енергії, природного газу та у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення для можливості оперативного вжиття, в межах компетенції, заходів щодо їх врегулювання; (ii) створити ефективне конкурентне середовище під час впровадження нових моделей ринків електричної енергії, природного газу та сфер теплопостачання, водопостачання та водовідведення, спрощення процедури приєднання обладнання споживачів до інженерних мереж природних монополій:

Протягом 2016-2020 років РБО проводив моніторинг щодо характеру, систематичності і результативності заходів, що вживаються НКРЕКП спільно з АМКУ в межах виконання Меморандуму для впевненості в повноформатному впровадженні рекомендації РБО.

В межах додаткових запитів і власних спостережень РБО вважаємо дану рекомендацію виконаною.

СИСТЕМНИЙ ЗВІТ **Лютий 2017**

«ВИКЛИКИ ДЛЯ УРЯДУ ТА БІЗНЕСУ ПРИ ВЗАЄМОДІЇ З МІСЦЕВИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ»

Проблема/завдання

Відсутність належним чином зафіксованих у Державному земельному кадастрі відомостей про межі територіальних громад створює підґрунтя для спорів між органами місцевого самоврядування щодо території своєї юрисдикції, що особливо важливо в контексті реформи децентралізації в Україні.

Зважаючи на викладене, існує потреба у встановленні спрощеного порядку встановлення і зміни меж територіальних громад, за яким:

- право приймати рішення про встановлення і зміну межі має сама громада через відповідний орган місцевого самоврядування за погодженням із суміжною територіальною громадою (крім випадків, коли це зумовлює зміну меж населених пунктів, районів та областей);
- у складі землевпорядних робіт, які необхідно проводити для встановлення і зміни меж, мають виконуватися лише роботи із фіксації поворотних точок меж територіальної громади, без проведення будь-яких землевпорядних робіт всередині території громади

Рекомендація РБО

Розробити проєкт законодавчого акта, яким встановити порядок врегулювання питання подальшого функціонування/ліквідації відповідних районних рад, межі яких повністю збігаються з межами об’єднаних територіальних громад.

Дії, виконані державними органами

28 квітня 2021 року прийнято Закон про внесення змін до Земельного кодексу України та інших законодавчих актів щодо удосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин. 24 травня 2021 року Президент України повернув Закон з підписом.

2.3. ОГЛЯД ВАЖЛИВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

У цьому розділі можна ознайомитися зі справами, які РБО успішно розв'язала.

ПОДАТКОВІ ПИТАННЯ

Предмет: Невиконання судових рішень з блокування податкових накладних

Рішення суду щодо реєстрації податкових накладних виконано

Скарга на:
Державна податкова служба (ДПС), Головне управління ДПС в Одеській області (ГУ ДПС)

СУТЬ СКАРГИ:

Рада бізнес-омбудсмена отримала скаргу від одеської компанії, що займається торгівлею фруктами. Підприємство скаржилося, що податкова заблокувала його накладні на суму 174 тис. грн. та віднесла його до списку ризикових платників податків. Суд визнав дії податківців протиправними та зобов'язав ГУ ДПС зареєструвати податкові накладні скаржника. Компанія зверталася до податкової служби та вимагала виконати рішення суду, що набрало законної сили. Тим не менш, попри вимоги закону, судове рішення залишалось поза увагою податкової. Через блокування накладних компанія не могла скористатися податковим кредитом та ризикувала втратити постачальників. Підприємство невідкладно попросило РБО про допомогу.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспектор вивчив обставини справи та визнав скаргу обґрунтованою. РБО рекомендувала ДПС виконати рішення суду, що набрало законної сили, та зареєструвати податкові накладні підприємства. Зокрема, Рада передала предмет скарги на розгляд робочої групи з ДПС.

РЕЗУЛЬТАТ:

ДПС дослухалась до рекомендацій Ради та зареєструвала податкові накладні компанії на суму 174 тис. грн. Справу успішно закрито.

Предмет: Невиконання судових рішень з блокування податкових накладних

Судове рішення виконано. Податкові накладні зареєстровано

Скарга на:
Державна податкова служба (ДПС)

СУТЬ СКАРГИ:

Підприємство звернулося до РБО, оскільки ДПС не виконувала рішення суду щодо реєстрації його податкових накладних. Суд визнав дії податкової незаконними та зобов'язав стягнути на користь скаржника судові витрати по справі. Однак судове рішення, що набрало законної сили, податкова служба не виконувала. Стикнувшись з бездіяльністю податкового органу, компанія просила РБО розпочати власне розслідування.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспектор вивчив матеріали справи та визнав скаргу обґрунтованою. РБО рекомендувала ДПС виконати рішення

суду та зареєструвати податкові накладні підприємства.
В листі до податкової служби Рада нагадала, що згідно з законом «Про судоустрій та статус суддів», судове рішення, що набрало законної сили, є обов'язковим до виконання всіма органами державної влади. Умисне невиконання рішення суду або перешкоджання його виконанню, є кримінальним правопорушенням.

РЕЗУЛЬТАТ:

ДПС зареєструвала накладні компанії. Справу закрито.

Предмет: **Податкові перевірки**

Мережа АЗС «АМІС» уникла необґрунтованих фінансових санкцій у розмірі понад 22 млн. грн

Скарга на:
Центральне міжрегіональне управління ДПС по роботі з великими платниками податків (ЦМУ ДПС)

СУТЬ СКАРГИ:

Рада бізнес-омбудсмена (РБО) отримала скаргу від великої мережі автозаправних станцій «АМІС». Підприємство не погоджувалося з результатами податкової перевірки. Компанія наражалася на фінансові санкції понад 22 млн. грн., тому вже на етапі розгляду заперечень на акт перевірки звернулася до РБО за підтримкою.

Так, на думку податківців, компанія нібито реалізовувала скраплений газ, не здійснюючи при цьому належного обліку надходжень скрапленого газу, зокрема через відсутність під час перевірки журналу за формою №2-ГС. Скаржник надав податковій всі первинні документи що спростовують наявність нібито необлікованого товару за місцем реалізації. Компанія також обґрунтувала, що відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» журнал обліку нафтопродуктів не є первинним документом, що є підставою для обліку товарів платника. Журнал відображає виключно здійснені облікові операції на АЗС.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспекторка вивчила обставини справи та визнала можливі порушення законних прав скаржника. РБО рекомендувала ЦМУ ДПС забезпечити всебічний та неупереджений розгляд заперечень скаржника та скасувати висновки перевіряючих. Рада наголосила на тому, що компанія разом з запереченнями на акт перевірки надала всі докази того, що вона має належно оформлені первинні документи, що підтверджують надходження скрапленого газу до місця реалізації, та веде облік товарів відповідно до вимог чинного законодавства.

РЕЗУЛЬТАТ:

ЦМУ ДПС дослухалась до рекомендацій РБО та скасувала висновки акту перевірки, що могли стати підставою для застосування фінансових санкцій у понад 22 млн. грн., передбачених ст. 20 ЗУ «Про застосування РРО у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг». Справу успішно закрито.

Предмет: **Включення до переліків ризикових платників**

Харківське підприємство позбулося статусу «ризикового»

Скарга на:
Державна податкова служба (ДПС), Головне управління ДПС в Харківській області (ГУ ДПС)

СУТЬ СКАРГИ:

Податкова служба, не повідомивши причин, внесла харківське підприємство до списку ризикових платників та заблокувала накладні підприємства. ГУ ДПС встановила, що підприємство відповідає критеріям ризиковості платника згідно з п. 8. «Податкова інформація –підприємство та/або контрагент задіяні у проведенні ризикових операцій». Для підтвердження реальності операцій з контрагентами, компанія неодноразово подавала податковій копії документів та пояснення, проте безуспішно. Формулювання у секції «Податкова інформація» не змінювалося та не уточнювалося. Посилаючись на бездіяльність податківців, підприємство просило Раду бізнес-омбудсмена про допомогу.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспектор вивчив матеріали справи та визнав скаргу обґрунтованою. Рада передала скаргу на розгляд експертної групи з ГУ ДПС, що функціонує на підставі Меморандуму про партнерство на співробітництво між РБО та ДПС.

РЕЗУЛЬТАТ:

Завдяки ефективній роботі експертної групи ГУ ДПС виключило підприємство з переліку ризикових платників. Справу успішно закрито.

Предмет: **Кримінальні справи з податкових питань**

Міжнародні експрес-відправлення звільнені з-під арешту

Скарга на:
Державна фіскальна служба (ДФС), Слідче управління фінансових розслідувань Офісу великих платників податків ДФС (СУ ФР)

СУТЬ СКАРГИ:

Поштова компанія звернулася до Ради бізнес-омбудсмена. В межах кримінального провадження правоохоронці провели обшук на складах підприємства в Києві. Вони вилучили у скаржника міжнародні експрес-відправлення. Хоча суд не наклав арешту на майно, правоохоронці утримували посилки. Підприємство не могло доставити відправлення отримувачам. В результаті оскарження компанією дій слідчого ОВПП суд зобов’язав держорган повернути вилучені експрес-відправлення. Однак СУ ФР не виконував ухвалу суду. Інспектор взяв скаргу компанії в роботу.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Вивчивши обставини справи, інспектор визнав скаргу обґрунтованою. Рада рекомендувала ДФС та ОВПП негайно повернути компанії незаконно вилучене майно. Інспектор звернув увагу на те, що ухвала суду була офіційно оприлюднена в реєстрі, а слідчий був обізнаний щодо її змісту. Зокрема, РБО наголосила, що згідно з Конституцією України, судове рішення, що набрало законної сили, є обов'язковим до виконання, а його умисне невиконання є кримінальним правопорушенням.

РЕЗУЛЬТАТ:

ДФС дослухалася до рекомендацій Ради та повернула скаржнику вилучені міжнародні експрес-відправлення. Справу успішно закрито.

Предмет: **Електронне адміністрування ПДВ**

Податкові борги мобільного оператора

Скарга на:
Державна податкова служба (ДПС)

СУТЬ СКАРГИ:

До Ради бізнес-омбудсмена звернувся представник українського мобільного оператора. Компанія скаржилася на те, що в електронному кабінеті платника періодично виникав податковий борг з орендної плати за землю. На момент подання скарги сума становила 2000 грн. Податківці посилалися на некоректність роботи програмного забезпечення, через що в системі відображалася інформація про наявність боргу. Скаржник просив ДПС видати довідку про відсутність заборгованості та списати помилково нарахований борг. Через таку технічну помилку мобільний оператор не міг брати участі у тендерах з держзакупівель та ніс фінансові втрати. Розгляд скарги розпочала РБО.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспекторка вивчила матеріали справи та визнала скаргу обґрунтованою. Рада рекомендувала ДПС відкоригувати дані інтегрованої картки скаржника та списати некоректно нарахований борг з орендної плати.

РЕЗУЛЬТАТ:

Завдяки тому, що РБО привернула увагу податкової служби до справи мобільного оператора, дані інтегрованої картки було відкориговано. ДПС списала помилково нарахований борг мобільному оператору. Справу закрито.

Предмет: **Податкові питання – інше**

Методологічна помилка на 220 млн.: виробника майонезів чекає непростий суд з податківцями

Скарга на:
Офіс великих платників податків ДПС (ОВПП)

СУТЬ СКАРГИ:

До Ради звернулось зі скаргою підприємство, що виробляє майонези, кетчупи та іншу продукцію. Податкова перевірка підприємства несподівано закінчилось нарахуванням «космічних» 220 мільйонів гривень через, здавалося би, дрібницю: методологічні нюанси заповнення уточнюючих розрахунків до податкових декларацій з ПДВ. При цьому податковий орган навіть не стверджував, що підприємство застосовувало будь-яку схему уникнення оподаткування.

Виробник традиційно направляв значну частку своєї продукції на експорт за нульовою ставкою ПДВ, тому регулярно декларував від'ємне значення цього податку, яке переносив з одного періоду у інший. Одного разу підприємство виявило, що допустило низку помилок у минулих податкових періодах: у одних періодах завищило свій податковий кредит, а у інших – занизило. Помилка аж ніяк не виглядала загрозливою для бюджету: адже у сукупності підприємство помилилось «на користь держави» (занизило кредит навіть більшою мірою, аніж завищило) і звинуватити його у недоплаті бодай копійки податку, здавалося б, неможливо. Відтак, платник податків подав уточнюючі розрахунки за усі 35 податкових періодів, яких стосувались помилки, щоб привести свою звітність до ладу. Свої декларації підприємство уточнило за каскадним принципом (наприклад, якщо уточнення до січня 2020 року призвело до збільшення суми від'ємного значення ПДВ у цьому періоді, то сума такого збільшення послідовно переносилась у лютий, березень та усі подальше періоди аж до поточного).

Скаржника чекало здивування, коли перевіряючі заявили, що він усе зробив неправильно. На думку податківців, уточнювати звітність слід було за іншим принципом – з періоду, в якому була допущена помилка на користь держави, «загублене» від'ємне значення ПДВ слід було переносити напряму у поточний період, минаючи усі проміжні. А от у періодах, де помилка була допущена на користь платника – слід було, виправивши її, сплатити відповідні суми ПДВ до бюджету. У підсумку, за логікою ревізорів, виробник мав задекларувати й сплатити близько 163 млн. грн. податку за минулі періоди, при цьому зберігши право відобразити накопичене від'ємне значення з ПДВ у сумі 206 млн. грн. у поточному періоді.

За результатами перевірки ОВПП виписав платникові податкові повідомлення-рішення (ППР) на загальну суму близько 220 млн., у тому числі 163 млн. податку й 40 млн. штрафу, які підлягали сплаті до бюджету.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспектор Ради всебічно проаналізував обставини справи й аргументи обох сторін спору. Він визнав, що норми відповідного підзаконного нормативно-правового акту, який визначав нюанси заповнення податкових декларацій – Порядку № 21 – піддавались трактуванню як у бік платника податків, так і у бік податкового органу. Та цього не можна було сказати про норми статті 200 Податкового кодексу України, які достатньо чітко закріплювали за платником податків право на перенесення від'ємного значення ПДВ з одного періоду до наступного, без жодних винятків. Положення Порядку № 21, яке було покликане спростити життя платникам (дозволяло перенести «загублене» від'ємне значення зі старого періоду напряму у поточний без необхідності уточнювати усі проміжні періоди) не повинно застосовуватись на шкоду останнім. А у трактуванні податкового органу воно призводило до необхідності перерахування бізнесом до бюджету понад 200 млн. грн., необхідність сплати яких Кодексом не була передбачена. З першого погляду здавалось, що вимога сплатити ці суми принаймні частково збалансована правом платника податку перенести близькі за розміром суми від'ємного значення ПДВ до поточного періоду, і у подальшому заявити їх до відшкодування з бюджету. Та на практиці й це право виявилось ілюзією. Суми, визначені у ППР, підлягали сплаті напряму до бюджету та не збільшили б реєстраційний ліміт платника у системі електронного адміністрування ПДВ, в межах якого платник міг претендувати на бюджетне відшкодування. Сплатити ці суми значило б для бізнесу безповоротно їх втратити. І невідомо, чи витримав би таку втрату сам бізнес.

Беручи до уваги усі обставини справи, Рада підтримала Скаржника та рекомендувала вищому за рівнем податковому органу – ДПС України – задовольнити його скаргу й скасувати спірні ППР.

РЕЗУЛЬТАТ:

Незважаючи на пропозиції Ради, ДПС України цього разу погодилась із позицією ОВПП та залишила оскаржувані ППР без змін. Скаржник змушений був йти до суду, озброївшись, у тому числі, висновком РБО на свою користь. Наразі справа розглядається у першій інстанції.

Предмет: **Податкові питання – інше**

Рада допомогла «сплячому» ФОПу з Одеси списати недоїмку з єдиного внеску

Скарга на:
Головне управління ДПС в Одеській області (ГУ ДПС)

СУТЬ СКАРГИ:

Рада бізнес-омбудсмена отримала скаргу від приватної підприємиці з Одеси. На момент звернення до Ради скаржниця припинила підприємницьку діяльність та у серпні 2020 року намагалась отримати списання сум нарахованого єдиного внеску за періоди, коли вона не отримувала доходу від здійснення господарської діяльності. Для цього у порядку, встановленому пунктом 9-15 Розділу VIII Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (Закон), жінка подала заповнену звітність з єдиного внеску та відповідну заяву про списання недоїмки. Однак в результаті перевірки податківці відмовили підприємиці у списанні боргу з єдиного внеску через те, що вона начебто отримала дохід у вказаний період, зафіксувавши цю інформацію в звітах з єдиного внеску. Така позиція податкового органу обґрунтовувалась тим, що у поданій звітності скаржниця самостійно визначила для себе базу нарахування єдиного внеску на рівні мінімальної заробітної плати, а не поставила на цьому місці прочерки.

Відтак, згідно з позицією ГУ ДПС самостійно визначені суми єдиного внеску підлягають сплаті на загальних підставах. Таким чином, загальний борг скаржниці складав 24 тис. грн. Намагаючись допомогти приватній підприємиці, Рада розпочала відповідне розслідування.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспекторка Ради визнала скаргу обґрунтованою. У світлі повторного анонсування у грудні 2020 року кампанії зі списання недоїмки з єдиного внеску «сплячим» ФОПам Рада підтримала позицію підприємиці та рекомендувала ГУ ДПС переглянути можливість списання боргу в її ситуації. Свою позицію Рада підкріпила офіційними листами Державної податкової служби України, у яких, по-перше, йдеться про те, що формальне відображення у звітності суми доходу, на яку нараховується єдиний внесок, не може бути підставою для відмови у списанні сум недоїмки, штрафних санкцій і пені відповідно до пункту 9-15 розділу VIII Закону; по-друге, наводиться спосіб заповнення звітів з єдиного внеску у разі неотримання доходу (прибутку). Отже, на думку Ради, скаржниця склала свої звіти згідно з методологією, передбаченою чинним законодавством, а факт формального визначення в них суми доходу, на яку нараховується єдиний внесок, в даному випадку не може бути єдиною і самостійною підставою для відмови ГУ ДПС списати обліковану у неї недоїмку, штрафні санкції і пеню.

РЕЗУЛЬТАТ:

За сприяння Ради в межах повторного розгляду поданої скаржницею заяви про списання сум недоїмки з єдиного внеску, штрафних санкцій і пені ГУ ДПС врахувала наведені вище аргументи та списала борг, нарахований з 2018 року. Справу успішно закрито.

ДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Предмет: **Процесуальні зловживання**

Один лист РБО — правоохоронці повернули майно компанії

Скарга на:
Головне управління Національної поліції у Волинській області (Волинська Нацполіція)

СУТЬ СКАРГИ:

Рада бізнес-омбудсмена отримала скаргу від лісопильної компанії з Волині. Підприємство скаржилося на те, що правоохоронці не повертали 838 стовбурів сосен, що були вилучені під час обшуку. Районний суд відмовив задовольнити клопотання старшого слідчого про арешт майна компанії. Законність ухвали підтвердив й апеляційний суд. Проте майно правоохоронці не повертали, незважаючи на неодноразове звернення скаржника до Волинської Нацполіції. Компанія ризикувала втратити своє майно, оскільки тривале зберігання стовбурів хвойних дерев на складі могло призвести до їх псування. Підприємство просило Раду невідкладно розслідувати справу.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Вивчивши матеріали справи, інспекторка визнала скаргу обґрунтованою. Рада дійшла висновку, що зазначені обставини свідчили про можливі порушення законних інтересів лісопильної компанії. РБО рекомендувала Волинській Нацполіції повернути скаржнику тимчасово вилучене майно, як того вимагає законодавство. В своєму листі інспекторка наголосила, що невиконання рішення суду, що набуло законної сили, порушує принцип верховенства права.

РЕЗУЛЬТАТ:

Після втручання Ради ГУ НП повернуло тимчасово вилучене майно лісопильній компанії. Справу успішно закрито.

Предмет: **Процесуальні зловживання**

«Еконія» в центрі уваги РБО

Скарга на:
Головне слідче управління Національної поліції України (ГСУ НПУ)

СУТЬ СКАРГИ:

Вже вдруге до Ради бізнес-омбудсмена звернулася компанія-виробник питної води та дитячого харчування з Черкаської області «Еконія». Ще в 2018 році підприємство стикнулося з рейдерським захопленням, проте за сприяння РБО незаконну атаку вдалося відбити. Однак тиск на компанію продовжився. Правоохоронці проводили розслідування стосовно можливого незаконного придбання меблевої фабрики збанкрутілої компанії в м. Золотоноша. Так, в межах кримінального провадження в офісі скаржника в Києві, будинку та автівках власниці компанії та її родини слідчі провели обшуки із залученням силових підрозділів. Крім того, правоохоронці розсилали запити контрагентам підприємства та просили надати документи, що підтверджують взаємовідносини зі скаржником. Компанія просила РБО допомогти захистити її права.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Вивчивши матеріали справи, інспектор визнав скаргу обґрунтованою. Інспектор зауважив, що обставини скарги свідчать про порушення законних прав підприємства. Так, існували рішення суду про те, що скаржник не порушив закону, коли придбав фабрику. Право власності майнового комплексу за скаржником додатково підтверджено Міністерством юстиції в результаті перевірки обставин спеціальною комісією у 2018 році.

Під час проведення розслідування Рада, серед іншого, виявила, що обшуки правоохоронці провели з порушеннями КПК України. Так, правоохоронці незаконно вилучили документи та комп'ютери підприємства. Слідчі не повертали вилучене майно, незважаючи на ухвали слідчих суддів.

Аби віднайти рішення в цій складній справі, РБО виносила скаргу на обговорення експертної групи з Офісом Генерального прокурора. Рада просила Офіс Генерального прокурора та ДБР перевірити чи належним чином діють правоохоронці та повернути тимчасово вилучене майно скаржнику.

РЕЗУЛЬТАТ:

Після втручання Ради бізнес-омбудсмена правоохоронці закрили кримінальне провадження стосовно компанії та повернули майно скаржнику, вилучене під час обшуків.

ДІЇ ДЕРЖАВНИХ РЕГУЛЯТОРІВ

Предмет: **ДАБІ**

З четвертої спроби: за сприяння РБО компанія отримала дозвіл на будівництво

Скарга на:
Державна архітектурно-будівельна інспекція (ДАБІ)

СУТЬ СКАРГИ:

Миколаївський зернотрейдер поскаржився до Ради бізнес-омбудсмена на бездіяльність ДАБІ. Підприємство тричі зверталося до контролюючого органу, проте той відмовляв видати дозвіл на початок будівельних робіт елеватора в Полтавській області. На думку головного інспектора будівельного нагляду Департаменту дозвільних процедур ДАБІ, документи скаржника не відповідали діючому законодавству та серед них були відсутні висновок з оцінки впливу на довкілля та інші необхідні документи. Востаннє скаржник подав заяву та вичерпний пакет документів онлайн через портал «Дія», однак так і не отримав відповіді. Отримавши звернення підприємства, інспектор Ради розпочав власне розслідування.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Рада визнала скаргу компанії обґрунтованою та рекомендувала ДАБІ неупереджено розглянути заяву скаржника щодо видачі дозволу на будівництво. Зокрема, у разі відмови видати такий дозвіл, Рада просила ДАБІ детально пояснити причини такої відмови, та які дії належало вчинити та/або які документи надати скаржникові для отримання дозволу. Також було організовано зустріч представників підприємства та ДАБІ задля узгодження необхідного пакету документів та запровадження робочого діалогу між сторонами.

РЕЗУЛЬТАТ:

ДАБІ дослухалася до рекомендацій Ради. Скаржник отримав дозвіл на початок будівельних робіт на об’єкті. Компанія повернулася до РБО з подякою за допомогу: «Ми щиро вдячні Раді за вчасну і якісну роботу. Завдяки вам наше товариство отримало позитивний результат. Це дуже важливо, що у бізнесу в Україні є можливість добитись правди, стикаючись з недобросовісною поведінкою держави». Справу успішно закрито.

Предмет: **Державні регулятори – інші дії**

Зроблено перший крок до вирішення проблеми проїзду до Одеського морського порту

Скарга на:
Міністерство інфраструктури

СУТЬ СКАРГИ:

До Ради бізнес-омбудсмена звернулося підприємство, що входить в німецький логістичний холдинг. Протягом кількох років вантажівки підприємства не могли вільно та безперешкодно в'їхати на територію Одеського морського торговельного порту. Це відбувалося тому, що одна компанія лишалася монополістом та при в'їзді у порт обслуговувала вантажі за фіксовану плату. З'ясувалося, що проблема була значущою й для жителів вулиць м. Одеси, так як грузові фури рухалися до терміналу, цілодобово стоячи в заторах та створюючи неабияку перешкоду в тому числі для легкових автомобілів. Місцеві жителі неодноразово виходили на протести з цього приводу та навіть перекривали вулиці. Ще в 2019 році під час візиту до Одеси Президент України доручив міській владі врегулювати питання безкоштовного в'їзду в порт. Будівництво альтернативної дороги для в'їзду на естакаду морського порту Одеська мерія обговорювала з усіма стейкхолдерами. Проте вирішення проблеми затягувалося.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

РБО рекомендувала Міністерству інфраструктури розробити дорожню карту будівництва альтернативної дороги для в'їзду на територію Одеського порту та провести нараду під головуванням Міністра за участі всіх стейкхолдерів. Згодом Міністерство інфраструктури повідомило, що у бюджетну програму закладено будівництво дороги з під'їздами до Одеського морського торговельного порту. Спеціалісти розпочали розробку проєкту будівництва дороги.

РЕЗУЛЬТАТ:

Завдяки втручанню РБО Міністерство інфраструктури погодило будівництво безкоштовної дороги для під'їзду до Одеського морського торговельного порту. Відомо, що нова дорога з'єднає територію Одеського морського торгового порту та дорогу М-28 Одеса – Южний. Справу закрито.

ДІЇ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ

Предмет: Департамент державної реєстрації та нотаріату

Рада у співпраці з Мін'юстом посприяла скасуванню незаконних реєстраційних дій, які могли бути елементом рейдерської атаки на мережу автозаправних станцій

Скарга на:
Державний реєстратор Маломихайлівської сільської ради

СУТЬ СКАРГИ:

Слідом за скаргою, яка надходила до Ради ще у серпні минулого року, у квітні 2021 року до Ради були подані ще дві скарги, пов'язані з гучним конфліктом між двома бізнес-групами навколо володіння мережею автозаправних станцій.

В межах цього конфлікту протягом усього кількох тижнів (у березні – квітні 2018 року) була вчинена велика кількість сумнівних реєстраційних дій, за більшістю яких стояли «чорні реєстратори», зареєстровані у невеликих віддалених населених пунктах. Власники та керівники двох десятків компаній, на яких зосереджено бізнес, неодноразово змінювались без наявності передбачених законом для таких змін документів, або на підставі підроблених документів, а згодом – не менш загадково змінювались у зворотному напрямі. Застереження про наявність заборони відчуження корпоративних прав вимикались без будь-яких підстав та невдовзі вмикались знов. Деякі реєстраційні дії зникали з реєстру безслідно. Паралельно вчинялись не менш сумнівні дії щодо реєстрації прав на нерухоме майно (власне АЗС) у реєстрі прав. Наслідки безладу, який виник у результаті цієї «реєстраційної війни», різні інстанції, до яких звернулись учасники конфлікту – суди, правоохоронні органи, Колегія з розгляду скарг у сфері державної реєстрації при Міністерстві юстиції України, Рада бізнес-омбудсмена – в межах їхньої компетенції вивчають та допомагають ліквідувати і досі.

У січні 2021 року Мін'юст вже вирішив долю частини незаконних реєстраційних дій, які вчинялись у інтересах однієї зі сторін конфлікту. Незважаючи на те, що пройшов вже тривалий час після спірних подій (через що існували певні сумніви, чи варто відмовити у розгляді тих скарг з огляду на давність) – Мін'юст дійшов висновку, що скарги все ж мають бути розглянуті, а реєстраційні дії підлягають скасуванню. Та невдовзі представники іншої сторони конфлікту звернулись до Мінюсту із власними скаргами, вимагаючи у такому разі скасувати й іншу частину незаконних реєстраційних дій, що були ініційовані їхніми опонентами. Цікаво, що, виходячи з хронології незаконних реєстраційних дій, саме опоненти нанесли «перший удар», тому в скаржників були вагомі підстави називати «рейдерами» саме їх.

Паралельно зі зверненням до Мін'юсту скаржники звернулись і до Ради із проханням посприяти об'єктивному та неупередженому розгляду цієї складної справи Мін'юстом.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Глибоко вивчивши матеріали цієї заплутаної справи, інспектор Ради усвідомив необхідність обережного та виваженого підходу до її розгляду. Адже Рада не повинна вступати у конфлікт між двома бізнес-групами та віддавати одній з них перевагу. Власне, у такій саме делікатній ситуації перебував і Мін'юст. Та уникнути вирішення цього питання було неможливо. Адже формально об’єктом оскарження були реєстраційні дії, вчинені суб’єктами владних повноважень (державними реєстраторами), і необхідно було надати справедливу оцінку їх законності або незаконності без огляду на те, в чиїх інтересах – однієї сторони або іншої – вони вчинялись.

Інспектор Ради взяв участь у засіданні Колегії, де озвучив свою позицію по суті справи. Згодом Рада довела її до відома Мін'юсту у письмовому вигляді.

Беручи до уваги, що у січні 2021 року Мін'юст вже розглянув скарги однієї зі сторін конфлікту, застосувавши лояльний до скаржника підхід до підрахунку 60-денного строку подання скарги (визнавши, що навіть найменші розумні сумніви у тому, що скаржник міг не знати про оскаржувані реєстраційні дії повинні тлумачитись на користь останнього) – Рада запропонувала, з міркувань послідовності й недискримінації, застосувати такий саме підхід і стосовно скарг опонентів. Щодо суті скарг, то Рада висловила думку, що оскаржувані реєстраційні дії є вочевидь незаконними через цілу низку порушень: починаючи від порушення принципу територіальності й відсутності деяких передбачених законом документів та закінчуючи очевидним ігноруванням з боку державного реєстратора судової заборони на відчуження корпоративних прав.

РЕЗУЛЬТАТ:

21-22 квітня 2021 року Мін'юст видав накази, якими затвердив висновки Колегії за результатами розгляду скарг. Висновки Колегії загалом збігались із позицією Ради. Оскаржувані реєстраційні дії були скасовані, а державному реєстратору, який вчинив їх (і це було вже не перше його порушення) – було повністю анульовано доступ до реєстру. Наслідком цих рішень Мін'юсту має стати відновлення того первинного стану відомостей, що існував до початку аномального сплеску сумнівних реєстраційних дій. Це означає, що первинний власник й надалі залишатиметься законним зареєстрованим власником. Якщо ж інша сторона конфлікту не погодиться із таким станом справ, їй залишиться відстоювати свої інтереси у судовому порядку. Справу закрито.

ДІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Предмет: **Місцеві органи влади – інші дії**

«Місцеві» перепони на шляху до будівництва вітроелектростанції на Донеччині

Скарга на:
Нікольська районна державна адміністрація (райдержадміністрація)

СУТЬ СКАРГИ:

До Ради бізнес-омбудсмена звернулася компанія з розвитку альтернативної енергетики. Перед будівництвом вітрової електростанції підприємство мало сплатити кошти до місцевого бюджету за збитки, що мали бути завдані від вирубки насаджень. У свою чергу, такі збитки мали бути розраховані та затверджені Комісією з відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам (Комісія) при місцевому органі влади. Проте скаржник зіткнувся з перешкодами з боку Комісії. Спочатку Комісія декілька разів відповідала відмовою та, пояснила скаржнику, що не може зробити розрахунок через відсутність фахівців. З огляду на це, компанія запропонувала Комісії здійснити попередній розрахунок збитків за планом вирубки деревних насаджень, залучивши лісгосп на запит компанії. Скаржник відправив підготовлені документи на розгляд Комісії, але, на її думку, розрахунок був хибним. Райдержадміністрація запропонувала залучити інші лісові господарства області, аби провести облік дерев. Такий підхід також не гарантував, що підготовлені розрахунки не будуть визнані Комісією хибними. Тому скаржник наполягав на дотримані визначеної законодавством процедури, за якої Комісія визначає розрахунок збитків. Опинившись в складній ситуації, компанія просила РБО по допомогу.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Інспекторка вивчила матеріали справи та визнала скаргу обґрунтованою. На думку Ради, Райдержадміністрація потребувала експертної підтримки з боку Донецької обласної державної адміністрації для забезпечення належного виконання обов'язків Комісією.

Відтак, РБО звернулася до Донецької обласної державної адміністрації та Райдержадміністрації та просила, щоб Комісія якнайшвидше здійснила розрахунок збитків від вирубки насаджень, як передбачено законодавством.

Аби сприяти врегулюванню спірного питання між компанією на місцевим органом влади, бізнес-омбудсмен провів онлайн-зустріч з керівництвом Донецької ОДА. Інспекторка РБО пильно моніторила виконання наданих рекомендацій органу місцевої влади.

РЕЗУЛЬТАТ:

За розпорядженням Кабінету Міністрів Нікольську райдержадміністрацію було реорганізовано. Повноваження щодо організації роботи Комісії перейшли до новоутвореної Маріупольської райдержадміністрації. Місцевий орган влади дослухався до рекомендацій РБО. Комісія здійснила розрахунок збитків від вирубки насаджень. Компанія подякувала команді Ради за підтримку: «Бажаємо висловити вам щиру подяку за професійне та якісне вирішення питання за нашою скаргою. Особливу подяку висловлюємо інспекторці, що вела нашу справу, яка з глибоким розумінням і чуйністю підійшла до вирішення питання».

ДІЇ ДЕРЖАВНИХ КОМПАНІЙ

Предмет: Державні компанії – інші дії

Державний лісгосп виконав умови договору

Скарга на:
ДП «Словечанський лісгосп»

СУТЬ СКАРГИ:

Рада бізнес-омбудсмена отримала скаргу від приватного підприємця, що займається виробництвом дерев'яних конструкцій. Підприємець виграв тендер на придбання деревини. Відповідно скаржник уклав договір купівлі-продажу необробленої деревини з лісовим господарством з Житомирщини. Однак продавець відмовився виконати свої договірні зобов'язання. Замість домовленого обсягу поставок у 330м^3 лісгосп передав скаржнику лише 216 м^3 деревини. Водночас підприємства, що виграли меншу кількість лотів, отримали поставки в повному обсязі. Приватний підприємець двічі звертався до лісгоспу зі скаргами, проте безуспішно. Тоді розслідування розпочав інспектор РБО.

ВЖИТІ ЗАХОДИ:

Вивчивши обставини скарги, Рада визнала скаргу обґрунтованою. Інспектор встановив, що за умовами договору купівлі-продажу між скаржником та продавцем, лісгосп мав поставити 330 куб.м. деревини протягом п'яти робочих днів з дати отримання оплати. Більше того, договір передбачав, що підприємець здійснював 100% передоплату на рахунок продавця, після чого лісгосп мав надіслати підприємцю повідомлення про готовність продукції до відвантаження. Однак жодних чеків про оплату та повідомлень про готовність товару скаржник не отримав. РБО звернулася до ДП «Словечанський лісгосп» та Державного агентства лісових ресурсів України, що є засновником лісгоспу, та просила продавця виконати договірні зобов'язання в межах укладеної угоди. Інспектор Ради також нагадав, що відмова лісгоспу в повному обсязі виконувати договірні зобов'язання є порушенням вимог цивільного господарства, за що до продавця можуть бути застосовані санкції.

РЕЗУЛЬТАТ:

Завдяки втручанню РБО лісгосп поставив решту деревини приватному підприємцю. Справу успішно закрито.

3. СПІВПРАЦЯ ЗІ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ

3.1. СПІВПРАЦЯ З ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

З моменту створення в 2015 році, РБО підписала

12

МЕМОРАНДУМІВ ПРО СПІВПРАЦЮ З:

- Державна податкова служба
- Державна митна служба
- Державна фіскальна служба
- Офіс Генерального прокурора
- Служба безпеки України
- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів
- Державна регуляторна служба
- Міністерство юстиції
- Національне антикорупційне бюро
- Київська міська державна адміністрація
- Національна поліція
- Національне агентство із запобігання корупції

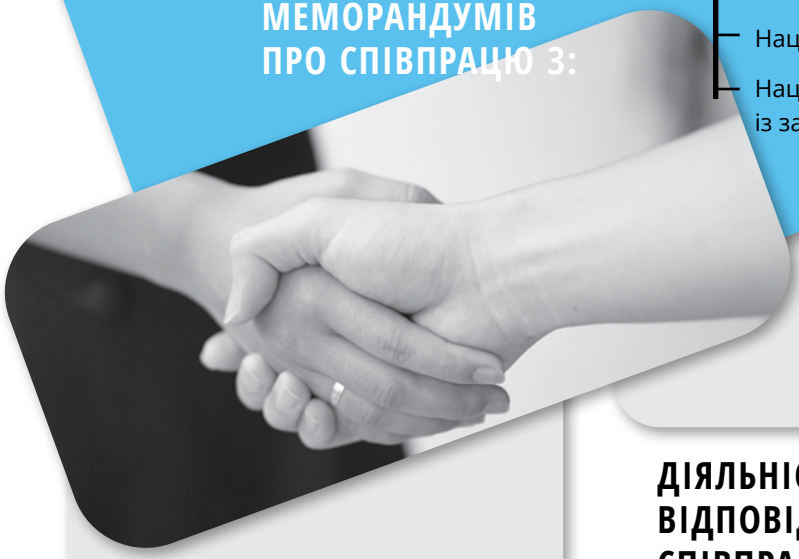

Рада бізнес-омбудсмена увійшла до складу робочої групи з Офісом Національної інвестиційної ради та Державною Установою «Ukraine Invest». Мета робочої групи — вирішення найбільш актуальних проблем бізнесу, що впливають на якість бізнес-середовища в Україні. У червні відбулося два засідання.

ЗАСІДАННЯ ЕКСПЕРТНИХ ГРУП

Експертні групи — це платформа для відкритого та прозорого розгляду конкретних скарг, а також вдосконалення законодавства, що регулює підприємницьку діяльність, та усунення перешкод для ведення бізнесу в Україні.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТНИХ ГРУП, СТВОРЕНИХ ВІДПОВІДНО ДО МЕМОРАНДУМІВ ПРО СПІВПРАЦЮ З ВІДПОВІДНИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ, У ІІ КВАРТАЛІ 2021 РОКУ:

	Кількість зустрічей (в.т.ч онлайн-зустрічі)	Кількість кейсів, розглянутих під час зустрічей
Державна податкова служба	11	145
Прокуратура	1	16
Національна поліція	1	17
Київська міська державна адміністрація	1	3
ВСЬОГО	**14**	**181**

3.2. ОНЛАЙН-ЗАХОДИ З ПАРТНЕРАМИ

У II кварталі 2021 року Рада бізнес-омбудсмена продовжила співпрацю зі своїми партнерами проводячи спільні онлайн-заходи. Рада традиційно ділилася практичними ідеями щодо ефективної взаємодії з державними органами та захисту законних прав бізнесу в Україні.

СЕРЕД УЧАСНИКІВ ВЕБІНАРІВ БУЛИ

юристи та адвокати, підприємці та представники центральних та місцевих органів влади.

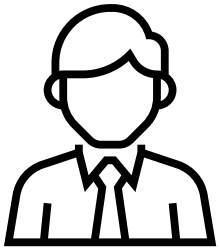

Під час вебінарів всі учасники можуть вільно ініціювати дискусію та дізнатися про корисні інструменти для вирішення спірних питань під час взаємодії з державними органами.

Ми закликаємо наших партнерів разом з РБО поширювати інформацію про всі можливі засоби захисту інтересів компаній, що ведуть бізнес в Україні.

УСІ ЗАПИСИ ВЕБІНАРІВ ДОСТУПНІ НА YOUTUBE КАНАЛІ РБО

ВЕБІНАРИ З УКРАЇНСЬКИМ СОЮЗОМ ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ

На початку року до ініціативи онлайн-вебінарів долучився ще один партнер Ради бізнес-омбудсмена – Український союз промисловців і підприємців (УСПП). У квітні-травні 2021 р. РБО закінчила першу серію вебінарів з УСПП. Дискусії були присвячені найбільш актуальним питанням бізнесу у відносинах з державними органами. Ми вдячні за велику зацікавленість 400 учасників з різних галузей, які зареєструвались на цих вебінарах.

07.04.2021

«ПРОБЛЕМИ БІЗНЕСУ У СТОСУНКАХ З ПРАВООХОРОНЦЯМИ: ДОСВІД РБО»

27.05.2021

«МИТНІ ПИТАННЯ: ЯК МОЖЕ ДОПОМОГТИ РАДА БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА»

ВЕБІНАРИ З МІНІСТЕРСТВОМ ЕКОНОМІКИ ТА ОФІСОМ РОЗВИТКУ МСП SME.DO

У звітному кварталі Рада бізнес-омбудсмена завершила серію вебінарів, яка складалася з 5 спільних вебінарів спільно з Міністерством економіки та Офісом розвитку МСП. Під час зустрічей інспектори РБО порушували найпоширеніші проблеми підприємців та робили огляд успішних кейсів. У звітному кварталі відбувся такий захід:

27.04.2021

«РБО В ДІЇ: МИТНІ ПИТАННЯ»

ВЕБІНАРИ З АМЕРИКАНСЬКОЮ ТОРГОВЕЛЬНОЮ ПАЛАТОЮ

Спікери Ради не тільки завжди інформують зацікавлені сторони про діяльність Установи, але також діляться експертною думкою щодо різноманітних актуальних проблем, з якими регулярно стикаються підприємці під час взаємодії з державними органами У II кварталі 2021 року спільно з Американською торговельною палатою та юридичною фірмою «Martyniv Law Firm» був проведений такий вебінар:

21.04.2021

«БЛОКУВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАКЛАДНИХ»

ВЕБІНАРИ З НАЦІОНАЛЬНОЮ АСОЦІАЦІЄЮ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

Оскільки скаржників РБО досить часто представляють адвокати, важливо, щоб вони були обізнані про особливості нашої роботи та набір інструментів, які Рада може запропонувати для збільшення шансів на успішне вирішення справ на користь своїх клієнтів. Таким чином, у звітному кварталі РБО провела ще декілька онлайн дискусій спільно з Національною асоціацією адвокатів України (НААУ).

26.05.2021

«СКАРГИ БІЗНЕСУ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ТРУДОВИХ ПИТАНЬ: ДОСВІД РАДИ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА»

28.05.2021

«ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ БІЗНЕСУ З ОРГАНАМИ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОГО КОНТРОЛЮ»

07.04.2021

«BIG TRAVEL РБО: ХАРКІВ»

Прагнучи налагодити тісніші контакти з місцевим бізнесом, РБО спільно з НААУ ініціювали низку вебінарів для регіональних юристів та підприємців. Кожен захід був присвячений проблемам бізнесу в певному українському регіоні. У II кварталі 2021 року відбулись такі онлайн-заходи:

14.05.2021

«BIG TRAVEL РБО: ЗАПОРІЖЖЯ»

3.3. ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Рада бізнес-омбудсмена використовує зовнішні комунікації, щоб інформувати про тенденції скарг бізнесу, висвітлювати системні проблеми підприємців та пропонувати шляхи їх вирішення.
Варто зазначити, що ми працюємо з медіа виключно на основі безкоштовного інформаційного обміну, надаючи зі свого боку експертні консультації, юридичний аналіз та свіжу статистику звернень бізнесу стосовно неправомірних дій державних органів.

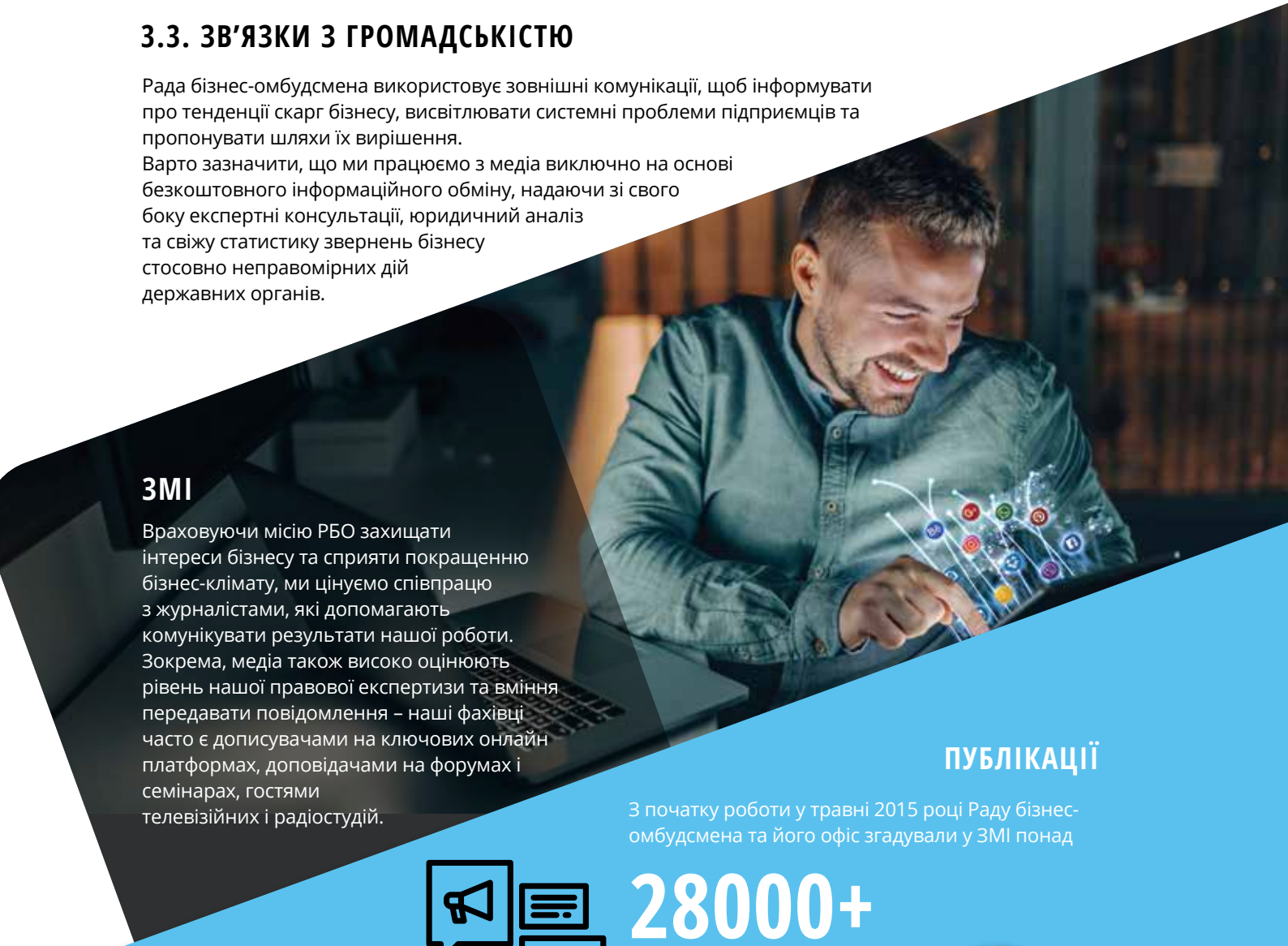

ЗМІ

Враховуючи місію РБО захищати інтереси бізнесу та сприяти покращенню бізнес-клімату, ми цінуємо співпрацю з журналістами, які допомагають комунікувати результати нашої роботи. Зокрема, медіа також високо оцінюють рівень нашої правової експертизи та вміння передавати повідомлення – наші фахівці часто є дописувачами на ключових онлайн платформах, доповідачами на форумах і семінарах, гостями телевізійних і радіостудій.

ПУБЛІКАЦІЇ

З початку роботи у травні 2015 році Раду бізнес-омбудсмена та його офіс згадували у ЗМІ понад

28000+
РАЗІВ

при цьому
99,9%
ЗГАДУВАНЬ
були позитивними або нейтральними

Орієнтовна вартість публікацій у II кварталі 2021 року на основі оцінки моніторингового агентства ECOSAP становила

1,2
МЛН. ГРН.

У II КВАРТАЛІ 2021 РОКУ МИ СПІВПРАЦЮВАЛИ З ТАКИМИ ЗМІ:

ПУБЛІКАЦІЇ:

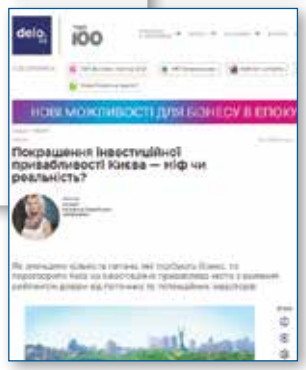

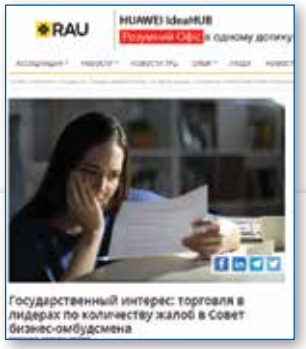

ТВ ТА РАДІО:

РБО НА ПЕРШІЙ ШПАЛЬТІ

Одним із напрямків комунікаційної діяльності РБО є створення відео-кейсів. Спільно з ЄБРР ми підготували відео-кейс про компанію «Украфлора». Примітно, що знімок, зроблений під час зйомки кейсу за участю заступника бізнес-омбудсмена Ярослава Грегірчака, прикрасив обкладинку Річного звіту ЄБРР за 2020 рік.

ЗАХОДИ

02.04.2021

Зустріч із Іриною Новіковою, заступником міністра економіки
Організовано
Міністерство економіки України

07.04.2021

Тематичний вебінар «Стимули для доброчесності бізнесу»
Організовано
ОЕСР

08.04.2021

Дискусія «Закон про адміністративну процедуру – новий етап у відносинах з органами державного управління та громадянами»
Організовано
Проект ЄС «Право-Justice»

12.04.2021

Засідання Комітету ВРУ з питань економічного розвитку щодо законопроєкту про УБО
Організовано
Комітет Верховної Ради з питань економічного розвитку

21.04.2021

Вебінар «Поліпшення механізмів захисту прав підприємців»
Організатор
Рада Європи

22.04.2021

Круглий стіл «Створення Бюро економічної безпеки України»
Організовано
Асоціація адвокатів України

28.04.2021

Засідання Комітету ВРУ з питань економічного розвитку стосовно законопроєкту про УБО
Організовано
Комітет Верховної Ради з питань економічного розвитку

12-13.05.2021

VII Міжнародний податковий форум
Організовано
Видавництво «Юридическая практика»

12.05.2021

Круглий стіл «Доброчесність бізнесу у Східній Європі та Центральній Азії»
Організовано
ОЕСР

13.05.2021

Вебінар «Відповідність критеріям ризиковості. Алгоритм протидії»
Організовано
Юридична фірма Dictum

18.05.2021

Дискусія «Регіональний бізнес омбудсмен: повноваження, підтримка та сфери діяльності»
Організовано
Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України»

18.05.2021

Прийом з нагоди 5-ї річниці Спілки українських підприємців
Організовано
Спілка українських підприємців

19.05.2021

Панельна дискусія «Податковий нагляд на основі оцінки ризиків: зміна парадигми і практики в Україні»
Організовано
UNIC

20.05.2021

Міжнародний день комплаєнсу 2021
Організовано
Компанія «БІЗНЕС-ФОРМАТ»

21.05.2021

Засідання Колегії Державної податкової служби
Організовано
Державна податкова служба України

26.05.2021

VII Український антимонопольний форум
Організовано
Видавництво «Юридическая практика»

26.05.2021

Зустріч експертної групи
Організовано
Державна податкова служба України

27.05.2021

Онлайн круглий стіл Державної митної служби України
Організовано
Державна митна служба України

28.05.2021

Форум захисту бізнесу
Організовано
Асоціація адвокатів України

01.06.2021

Зустріч Прем'єр-міністра України з членами номінаційного комітету
Організовано
Кабінет Міністрів України

04.06.2021

Зустріч з Олексієм Любченком, Першим віце-прем'єр-міністром України
Організовано
Кабінет Міністрів України

06.06.2021

Засідання експертної групи з Генеральною прокуратурою України
Організовано
Офіс Генерального прокурора України

10.06.2021

Конференція з питань гендерної політики
Організовано
Міжнародна школа економіки при Тбіліському державному університеті

11.06.2021

Моніторингова сесія ОЕСР в Україні
Організовано
ОЕСР

15.06.2021

Захід, присвячений запуску проєкту «Боротьба з фальсифікацією тендерів в енергетичному секторі України: огляд Укренерго»
Організовано
ОЕСР

15.06.2021

Зустріч з Державною податковою службою України щодо імплементації рекомендацій РБО
Організовано
Рада бізнес-омбудсмена

16.06.2021

Дискусія «Презентація результатів Громадського моніторингу окремих аспектів роботи митниці»
Організовано
Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

24.06.2021

Круглий стіл: «Корпоративне управління ДП в Україні»
Організовано
ОЕСР

25.06.2021

Харківський юридичний податковий форум
Організовано
Асоціація адвокатів України

30.06.2021

Засідання експертної групи зі Службою безпеки України
Організовано
Служба безпеки України

30.06.2021

Засідання номінаційного комітету
Організовано
Кабінет Міністрів України

РАДА БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА АКТИВНА В УСІХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ. МИ ПОСТІЙНО ІНФОРМУЄМО НАШИХ ПІДПИСНИКІВ ПРО ОСТАННІ НОВИНИ, ЗОКРЕМА:

- Розповідаємо по успішно закриті справи та складні кейси підприємців
- Висвітлюємо системні проблеми бізнесу та пропонуємо шляхи їх вирішення
- Інформуємо про актуальні події за участю співробітників РБО. Транслюємо їх наживо.
- Ділимося власними публікаціями на важливі для підприємців теми
- Доповідаємо про результати роботи РБО щоквартально
- Публікуємо відгуки наших скаржників
- Створюємо власний відео контент.
- Ділимося відео з виступами співробітників РБО на телебаченні та публічних заходах
- Спілкуємося з підписниками

МИ Є У ВСІХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:

Якщо ви бажаєте першими отримувати новини про результати діяльності РБО для компаній, що ведуть бізнес в Україні, дізнаватися корисні поради, читати свіжі публікації з аналітикою та фаховим поглядом на системні проблеми бізнесу та тримати з нами постійний зв'язок, підписуйтеся на сторінки Ради бізнес-омбудсмена в соціальних мережах.

Facebook (@BusinessOmbudsmanUkraine)

YouTube (@Рада бізнес-омбудсмена)

LinkedIn (@Business Ombudsman Council)

Twitter (@bus_ombudsman)

У II кварталі 2021 року

МИ ЗАПОЧАТКУВАЛИ РОЗСИЛКУ НОВИН

У II кварталі 2021 року ми започаткували розсилку новин для потенційних заявників, щоб поінформувати їх про наші можливості та розповісти існуючим скаржникам про важливі проблеми, над якими працює наша установа. У бюлетені ми ділимося особливостями роботи РБО, а також основними тенденціями скарг бізнесу на зловживання державними чиновниками.

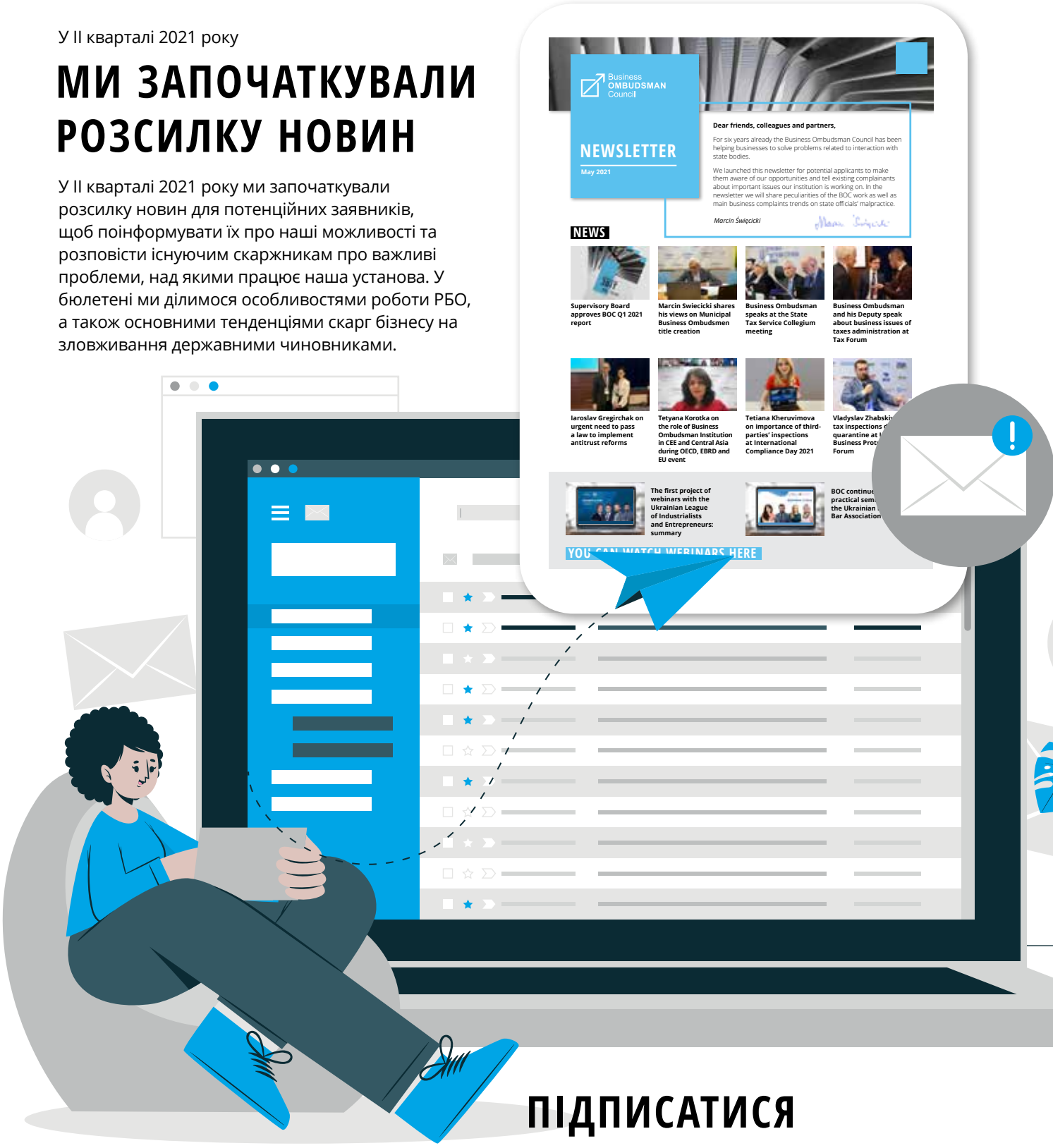

ПІДПИСАТИСЯ НА РОЗСИЛКУ МОЖНА ЗА ПОСИЛАННЯМ: HTTPS://BOI.ORG.UA/

НЕЗАЛЕЖНО.
КОНФІДЕНЦІЙНО.
БЕЗКОШТОВНО.

BOI.ORG.UA

БЦ «Поділ Плаза»
вул. Спаська, 30А,
Київ 04070, Україна
(вхід з вул. Сковороди, 19)

Телефон: +380 (44) 237-74-01
Факс: +380 (44) 237-74-25
E-mail: info@boi.org.ua

www.boi.org.ua
www.facebook.com/
BusinessOmbudsmanUkraine